T095 ATĐ 7 (39) Luận A Tỳ Đàm Tỳ Bà Sa Q37-Kiền Độ Sử-Mười Môn

Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)

LUAÄN A TYØ ÑAØM TYØ BAØ SA
QUYEÅN 37
Chöông 2: KIEÀN-ÑOÄ SÖÛ

Phaåm 4: MÖÔØI MOÂN, Phaàn 1

Hai möôi hai caên, möôøi taùm giôùi, möôøi hai nhaäp, naêm aám, naêm thuû aám, saùu giôùi. Hai phaùp, nghóa laø phaùp saéc, phaùp Voâ saéc. Phaùp coù theå thaáy, phaùp khoâng theå thaáy. Phaùp coù ñoái, phaùp khoâng coù ñoái. Phaùp höõu laäu, phaùp voâ laäu. Phaùp höõu vi, phaùp voâ vi. Ba phaùp: Phaùp quaù khöù, vò lai, hieän taïi; phaùp thieän, baát thieän, voâ kyù. Phaùp leä thuoäc coõi Duïc, coõi Saéc, coõi Voâ saéc. Phaùp hoïc, Voâ hoïc, phi hoïc phi Voâ hoïc. Phaùp kieán ñaïo döùt, tu ñaïo döùt, khoâng coù döùt. Boán phaùp: Boán ñeá, boán thieàn, boán voâ löôïng, boán ñònh Voâ saéc, taùm giaûi thoaùt, taùm thaéng xöù, möôøi Nhaát thieát xöù, taùm trí, ba tam muoäi, ba kieát cho ñeán chín möôi taùm söû. Nhaõn caên coù bao nhieâu söû sai khieán, cho ñeán söû voâ minh, choã döùt cuûa tu ñaïo coõi Voâ saéc, coù bao nhieâu söû sai khieán. Nhö chöông naày vaø giaûi thích nghóa cuûa chöông, ôû ñaây neân giaûi thích roäng Öu-ba-ñeà-xaù. Hai möôi hai caên: Nhaõn caên, nhó caên, tyû caên, thieät caên, thaân caên, yù caên, nam caên, nöõ caên, maïng caên, laïc caên, khoå caên, hyû caên, öu caên, xaû caên, tín caên, tinh tieán caên, nieäm caên, ñònh caên, tueä caên, vò tri duïc tri caên, tri caên, tri dó caên. Hoûi: Vì sao Toân giaû kia laäp hai möôi hai caên ñeå soaïn luaän? Ñaùp: Vì ngöôøi bieân cheùp kinh kia muoán nhö theá, yù nhö theá. Tuøy yù muoán cuûa ngöôøi bieân cheùp kinh maø soaïn luaän, cuõng khoâng traùi vôùi phaùp töôùng. YÙ cuûa ngöôøi bieân cheùp kinh kia muoán laäp hai möôi hai caên ñeå soaïn luaän. Tuøy yù ngöôøi bieân cheùp kinh kia neân laäp hai möôi hai caên. Laïi coù thuyeát noùi: ÔÛ ñaây khoâng neân hoûi lyù do Toân giaû kia laäp ra

hai möôi hai caên. Vì sao? Vì kinh Phaät noùi hai möôi hai caên. Kinh Phaät laø choã coäi goác ñeå soaïn luaän naày, neân Luaän naày cuõng noùi hai möôi hai caên. Toân giaû kia khoâng theå ñoái vôùi hai möôi hai caên bôùt moät caên, ñeå noùi hai möôi moát caên, hoaëc theâm moät caên ñeå noùi hai möôi ba caên. Vì sao? Vì kinh Phaät

khoâng theå theâm bôùt, khoâng bôùt caùi ñaùng theâm, khoâng theâm caùi ñaùng bôùt. Nhö khoâng theâm, khoâng bôùt, thì khoâng nhieàu, khoâng ít, khoâng ích, khoâng toån, voâ löôïng, voâ bieân cuõng gioáng nhö theá. Voâ löôïng laø nghóa voâ löôïng. Voâ bieân laø vaên voâ bieân. Gioáng nhö bieån caû laø voâ löôïng, voâ bieân. Voâ löôïng: laø sau Voâ löôïng, voâ bieân: laø roäng voâ bieân. Kinh Phaät cuõng gioáng nhö theá. Traêm ngaøn, vaïn öùc Na-do-tha Luaän sö, nhö Toân giaû Xaù-lôïi-phaát v.v... vì giaûi thích veà nghóa cuûa hai caâu kinh Phaät, neân ñaõ soaïn traêm ngaøn muoân luaän, ñeå giaûi thích töôøng taän veà giaùc taùnh, vaãn khoâng theå bieát veà löôïng, ñaït ñöôïc bieân vöïc cuûa hai caâu kinh aáy. Hoûi: Ñeå rieâng ngöôøi soaïn luaän, vì sao kinh Phaät noùi hai möôi hai caên? Ñaùp: Vì ngöôøi ñöôïc Phaät hoùa ñoä. Ngöôøi ñöôïc hoùa ñoä, nghe noùi phaùp naày thì ñöôïc theâm lôïi ích. Laïi nöõa, kinh naày ñeàu coù nhaân duyeân lyù do. Theá laø theá naøo? Ñaùp: Baø-la-moân Sinh Vaên ñi ñeán choã Phaät, thaêm hoûi Ñöùc Theá toân roài, ngoài sang moät phía, roài thöa raèng: Ngöôøi noùi caùc caên laø nhieàu, Sa- moân Cuø-ñaøm noùi coù bao nhieâu caên? Phaät baûo Baø-la-moân: Ta noùi coù hai möôi hai caên, laø töø nhaõn caên cho ñeán tri dó caên. Nhö lai noùi hai möôi hai caên, töùc goàm nhieáp nghóa cuûa taát caû caùc caên. Baø-la-moân! Neáu coù ngöôøi naøo noùi veà caùc caên maø Sa-moân Cuø-ñaøm ñaõ noùi, ta coù theå ngaên döùt. Laïi noùi caùc caên khaùc, thì chæ coù lôøi noùi maø khoâng coù thaät. Neáu trôû laïi hoûi, thì cuõng khoâng theå bieát, traùi laïi coøn sinh ngu, meâ. Vì sao? Vì chaúng phaûi caûnh giôùi cuûa hoï, neân Baø-la-moân hoûi Phaät. Neáu khoâng neân hoûi roäng, thì veà nhaân duyeân lyù do cuûa kinh naày. Baø-la-moân ñeán choã Phaät, chæ hoûi veà hai möôi hai caên, khoâng hoûi phaùp trôï ñaïo, v.v..., duyeân khôûi, quaû Sa-moân, chaân ñeá, aám, giôùi, nhaäp? Ñaùp: Ñieàu Baø-la-moân kia nghi ngôø, thì hoûi, khoâng nghi thì khoâng hoûi. Laïi nöõa, Baø-la-moân naày kheùo coù theå xoay xôû hoûi thöû, vì hoûi veà nghóa caên neân traûi qua chín möôi saùu thöù ngoaïi ñaïo, vì muoán bieát moãi ñaïo ñaõ noùi bao nhieâu caên. Nhö Ni-kieàn-töû noùi moät caên, laø maïng caên. Cho neân oâng aáy khoâng uoáng nöôùc laïnh, khoâng caét coû töôi. Vì sao? Vì hoï cho laø coù maïng caên ôû trong vaät beân ngoaøi.

Hoûi: Ñoái vôùi vaät ngoaïi, ngoaïi ñaïo chaáp coù caên naøo? Ñaùp: Hoaëc coù thuyeát noùi: Ngoaïi ñaïo chaáp coù yù caên. Laïi coù thuyeát noùi: Chaáp coù maïng caên. Laïi coù thuyeát noùi: Ñoái vôùi vaät ngoaïi, ngoaïi ñaïo chaáp coù yù caên, goïi laø phaùp coù caên, chaáp coù maïng caên, goïi laø phaùp coù maïng. Hoaëc coù thuyeát noùi: Chaáp hai caên, laø nghieäp vaø yù. Laïi coù thuyeát noùi: Neáu maét khoâng thaáy saéc, tai khoâng nghe tieáng, ñoù goïi laø caên Thaùnh tu. Nhö Ba-la-xa v.v... noùi nhö theá. Hoûi: Vì sao goïi laø Ba-la-xa? Ñaùp: Laø teân cuûa ngöôøi kia. Khoâng coù vaán naïn veà teân goïi. Vì sao? Vì töï coù nghóa baát nhö maø ñaët teân. Laïi nöõa, Ba-la-xa laø hoï cuûa ngöôøi ngoaïi ñaïo aáy. Nhö Baø-la-moân ñeàu coù hoï rieâng, coù hoï Caâu-tha, coù hoï Baø-tha, coù hoï Xa-trí-la, coù hoï Baø-la-ñoïa. Hoï Ba-la-xa cuõng gioáng nhö theá. Laïi nöõa, neáu ngöôøi töø hoï Saùt-lôïi, Baø-la-moân sinh, thì goïi laø Ba- la- xa, cuõng nhö töø löøa, ngöïa sinh, thì laø La. Lôøi bình: Vì hoï ngöôøi naày laø Ba-la-xa, neân goïi laø Ba-la-xa. Ngöôøi aáy coù ñeä töû teân goïi laø

Ma-naïp-baø Öu Ña La, ñi ñeán choã Phaät, thaêm hoûi han Ñöùc Theá toân, roài ngoài qua moät phía. Ñöùc Theá toân hoûi: Thaày oâng laø Ba-la-xa coù vì caùc ñeä töû noùi phaùp tu taäp caùc caên khoâng? Ma-naïp-baø ñaùp: Thaày toâi coù noùi. Phaät hoûi: Noùi theá naøo? Ma Naïp ñaùp: Neáu maét khoâng thaáy saéc, tai khoâng nghe tieáng, thì ñoù goïi laø caên Thaùnh tu. Ñöùc Theá toân vaán naïn raèng: Neáu maét khoâng thaáy saéc, goïi laø caên Thaùnh tu, thì ngöôøi muø chính laø ngöôøi coù caên Thaùnh tu. Luùc aáy Toân giaû A-nan ñöùng phía sau haàu Phaät, ñang quaït Phaät, laïi vaán naïn Ma-naïp-baø: Nhö lôøi oâng vöøa noùi, thì ngöôøi ñieác chính laø ngöôøi Thaùnh tu caên. Vì sao? Vì hoï khoâng nghe tieáng. Hoûi: Nhö Toân giaû Xaù-lôïi-phaát cuøng traêm ngaøn vaïn öùc Na-do-tha caùc ñaïi Luaän sö, chæ moät mình Phaät cuõng coù theå vaán naïn veà yù nghóa vaø lôøi laäp ra, khieán hoï khoâng thöïc haønh. Vì sao Ñöùc Theá toân ñaõ neâu vaán naïn thöù nhaát, Toân giaû A-nan laïi neâu vaán naïn thöù hai. Vì sao Ñöùc Theá

toân khoâng ngaên Toân giaû A-nan? Ñaùp: Phaät xeùt bieát Toân giaû A-nan hieän coù ñieàu ñeå hoûi. Luùc Phaät haønh ñaïo Boà-taùt, khoâng heà caám ñoaùn ngöôøi naøo, ngay caû ñeä töû mình, cuõng khoâng heà ngaên ñieàu hoï muoán hoûi. Laïi nöõa, vì Phaät bieát ñieàu Toân giaû A-nan noùi, ñoàng vôùi ñieàu Phaät ñaõ noùi khoâng khaùc, khoâng theâm, bôùt. Vì khoâng coù theâm bôùt, neân Phaät khoâng ngaên. Laïi nöõa, neáu thaày vaø ñeä töû ñeàu coù theå haøng phuïc keû khaùc thì ñoù goïi laø kheùo haøng phuïc. Laïi nöõa, vì muoán cho ngoaïi ñaïo khoâng coøn lôøi noùi khaùc nöõa neân ngay khi Ñöùc Theá toân neâu vaán naïn thöù nhaát, Toân giaû A-nan khoâng neâu vaán naïn thöù hai, thì Phaïm chí kia seõ trôû laïi trong chuùng hoäi cuûa hoï noùi raèng: Maëc duø ñaõ bò thaày cuûa Toân giaû A-nan haøng phuïc, nhöng khoâng bò ñeä töû Phaät haøng phuïc. Duø haøng phuïc ñöôïc ñeä töû, nhöng khoâng haøng phuïc ñöôïc thaày cuûa chuùng toâi. Neáu Ñöùc Theá toân ñaët ra vaán naïn thöù nhaát, Toân giaû A-nan neáu leân vaán naïn thöù hai, töùc laø ñaõ ñaäp tan taâm kieâu maïn cuûa ngoaïi ñaïo. Phaïm chí kia nghó: Ñeä töû coøn coù theå haøng phuïc ñöôïc ta, huoáng chi laø thaày. Laïi nöõa, vì muoán thoûa maõn yù cuûa Phaïm chí kia, neân noùi nhö theá. Phaïm chí kia nghó: Sa-moân Cuø-ñaøm laø ngöôøi taát caû löïc só khoâng ai coù theå khuaát phuïc. Trong taát caû luaän, khoâng luaän naøo coù theå ñoái ñaùp, laø baäc toái thöôïng trong taát caû luaän, caùc ñaïi Luaän sö, ngaøy xöa, khoâng ai coù khaû naêng khuaát phuïc ñöôïc Phaät, huoáng chi laø chuùng ta. Neáu ñeä töû cuûa Phaät cuøng ñaøm luaän qua laïi vôùi ta, veà maët lyù thì coù theå. Baát luaän luùc naøo, Ñöùc Phaät cuõng thöôøng muoán laøm thoûa maõn yù cuûa ngöôøi ñöôïc hoùa ñoä, nhö hoï ñaõ nghó, roài môùi laøm. Laïi nöõa, Phaät laáy Toân giaû A-nan laøm ngöôøi chöùng minh cho nghóa naày. Caùc ngoaïi ñaïo kia ñoái vôùi Toân giaû A-nan, sinh taâm kính tin. Thaân töôùng khoâi cuûa Toân giaû A-nan, ñaõ bieát töôøng taän veà luaän Nhaân- Ña-Tyø- Ña-La. Neân Ñöùc Theá toân muoán duøng Toân giaû A-nan laøm nhaân chöùng cho nghóa naày, khieán ngoaïi ñaïo kia sinh taâm kính tin ñoái vôùi nghóa aáy. Laïi nöõa, vì Phaät muoán thò hieän vieäc khoâng heà caám ñoaùn ñeä töû neâu vaán naïn. Phaùp cuûa ngoaïi ñaïo khoâng cho pheùp ñeä töû neâu vaán naïn. Vì sao? Vì neáu cho pheùp ñeä töû ñöôïc

neâu vaán naïn, thì coù khi khieán thaày rôi vaøo thua keùm. Neáu thaày thua keùm ñeä töû, thì seõ maát caùc thöù lôïi döôõng. Nhö Toân giaû Xaù-lôïi-phaát cuøng haøng traêm ngaøn vaïn öùc ñaïi Luaän sö laäp ra vaán naïn, thì cuõng khoâng ai saùnh baèng Phaät, huoáng chi coù theå hôn. Cho neân, phaùp Phaät khoâng caám ñoaùn caùc ñeä töû neâu vaán naïn.

Laïi nöõa, vì noùi leân vieäc döùt tröø phaùp keo kieät. Ngoaïi ñaïo sôû dó khoâng cho ñeä töû neâu vaán naïn, vì hoï nghó: Ñoâi khi coù theå nhôø vieäc naày, neân ñöõïc nhieàu lôïi döôõng. Ñöùc Phaät thì khoâng nhö vaäy. Neáu khieán cho taát caû ngöôøi ñôøi ñeàu ñöõïc nhieàu lôïi döôõng, duø cho khoâng boá thí cho Phaät moät maûy may naøo, Nhö lai roát thuoäc cuõng khoâng noùi ñieàu khaùc vôùi tröôùc. Laïi nöõa, vì muoán theå hieän trong vieäc kheùo noùi phaùp, choã neân giaûi ñeàu ñaày ñuû, ñoàng moät kieán giaûng khoâng coù khaùc nhau. Trong phaùp cuûa ngoaïi ñaïo, thaày giaûng noùi khaùc, ñeä töû noùi khaùc vôùi thaày, vì söï hieåu bieát cuûa thaày khaùc vôùi nhöõng gì ñeä töû ñaõ hieåu. Trong söï kheùo noùi phaùp töùc khoâng coù loãi nhö theá. Nhö ñieàu thaày ñaõ giaûng noùi, ñeä töû giaûng noùi cuõng gioáng nhö vaäy. Nhö ñieàu thaày ñaõ hieåu, ñeä töû cuõng hieåu. Veà nghóa caâu vaên, hoaøn toaøn khoâng khaùc. Vì theá, nhaèm choã kheùo noùi phaùp ñaõ neâu giaûng ñaày ñuû, ñoàng moät kieán giaûi khoâng khaùc nhau, neân Ñöùc Theá toân ñaët ra vaán naïn thöù nhaát, Toân giaû A-nan neâu vaán naïn thöù hai, Do vieäc naày, neân Phaät khoâng ngaên Toân giaû A-nan neâu vaán naïn. Hoûi: Ngoaïi ñaïo ñaõ töï noùi raèng: Maét khoâng nhìn thaáy saéc, tai khoâng nghe tieáng, ñoù goïi laø caên Thaùnh tu, Ñöùc Theá toân neâu vaán naïn nhö treân laø thuaän vôùi thuyeát cuûa ngöôøi khaùc, sao goïi laø vaán naïn? Ñaùp: Ñöùc Phaät noùi nhö theá, goïi laø vaán naïn lôùn, phaù boû thuyeát cuûa ngöôøi khaùc, cuõng goïi laø noùi chung veà loãi laàm cuûa caùc ngoaïi ñaïo. Vì neáu maét khoâng thaáy saéc, tai khoâng nghe tieáng goïi laø caên Thaùnh tu, thì caùc oâng vì sao laïi töø boû nhaø ôû, boû ñoà trang söùc toát ñeïp, tu haønh phaïm haïnh, chæ coù haïi cho hai caên, thì ñoù laø baäc Thaùnh hay sao? Cho neân, Phaät neâu leân goïi laø vaán naïn lôùn, phaù boû thuyeát cuûa ngöôøi khaùc, cuõng goïi laø noùi chung veà loãi laàm cuûa caùc ngoaïi ñaïo. Veä Theá Sö laïi noùi naêm caên: laø Nhaõn, Nhó, tyû, Thieät, Thaân caên. Nhö phaùi taêng Khö laïi noùi möôøi moät caên: laø Naêm giaùc caên, Naêm vieäc caên. Naêm Giaùc caên laø: Maét, Tai, Muõi, Löôõi, Thaân caên. Naêm vieäc caên: laø caên lôøi noùi, caên tay, caên chaân, caên ñaïi tieän, caên tieåu tieän, thöù möôøi moät laø yù caên. Hoaëc coù thuyeát noùi: Moät traêm hai möôi caên: Hai nhaõn caên, hai nhó caên, hai tyû caên, thieät caên, thaân caên, yù caên, maïng caên, naêm thoï caên, naêm caên nhö tín caên, v.v... Coù hai möôi caên nhö theá v.v..., ñöôøng ñòa nguïc coù hai möôi, ñöôøng suùc sinh coù hai möôi, ñöôøng ngaï quyû coù hai möôi. Ñöôøng ngöôøi coù hai möôi. Coõi trôøi coù hai möôi. Coõi A-tu-la coù hai möôi.

Laïi coù thuyeát noùi: Caùc ngoaïi ñaïo khoâng noùi moät traêm hai möôi caên, hoï coù moät traêm hai möôi chuû. Nhö chuû trôøi, chuû roàng, chuû A-tu-la, chuû ngöôøi. Vôùi thaân thöôïng dieäu nhö theá v.v..., traûi qua moät traêm hai möôi xöù, sau ñoù môùi ñöôïc Nhaäp Nieát-baøn. Baø-la-moân kia, nghe noùi nhö theá, taâm chuyeån

sang nghi hoaëc, khoâng bieát ñöôïc caên naøo laø thaät, vì noùi moät caên, hay vì noùi cho ñeán moät traêm hai möôi caên. Baø-la-moân kia nghe noùi doøng hoï Thích sinh Thaùi töû coù ba möôi hai töôùng cuûa baäc ñaïi nhaân, ñeå töï trang nghieâm thaân, coù taùm möôi töôùng toát tuøy hình, thaân thuaàn saéc vaøng roøng, vaàng aùnh saùng troøn vaây quanh thaân, chieáu xa moät taàm, ngöôøi ngaém nhìn khoâng bieát chaùn. Thaùi töû aáy ñaõ xuaát gia caàu ñaïo, ñöôïc Nhaát thieát tri kieán, coù khaû naêng döùt tröø taát caû hoaøi nghi, ñöôïc taát caû quyeát ñònh, boû heát taát caû bôø meù cuûa vaán naïn! Vaäy ta neân ñeán ñoù hoûi. Lieàn ñeán choã Phaät, hoûi thaêm Ñöùc Theá toân noùi roäng nhö treân. Baáy giôø, Baø-la-moân Sinh Vaên baïch Phaät: Sa-moân Cuø-ñaøm noùi caùc caên nhieàu laø coù bao nhieâu caên? Hoûi: Sao khoâng neâu caâu hoûi theá naày: Chín möôi saùu thöù, trong moãi ñaïo, noùi coù bao nhieâu caên? Ñaùp: Duø Baø-la-moân kia laø ngöôøi hoâng minh, nhöng taùnh öa dua nònh, oâng ta nghó: Neáu ta neâu leân caâu hoûi nhö theá thì Sa-moân Cuø- ñaøm, seõ choïn ngöôøi gioûi ñeå noùi Phaät baûo Baø-la-moân: Coù hai möôi hai caên. Nghóa laø nhaõn caên cho ñeán Tri dó caên. Nhö lai noùi caùc caên nhö theá v.v... laø coù theå goàm nhieáp taát caû nghóa caên. Naày oâng Baø-la-moân! Neáu coù ngöôøi noùi: Caùc caên theo Sa-moân Cuø-ñaøm noùi, töùc Ta coù theå ngaên döùt! Laïi noùi caên khaùc thì chæ laø lôøi noùi, khoâng coù thaät. Neáu hoûi ngöôïc laïi, hoï cuõng khoâng theå bieát, laïi coøn sinh khôûi ngu si meâ laàm. Vì sao? Vì chaúng phaûi caûnh giôùi cuûa hoï. Hoûi: Vì sao laïi noùi raèng: Neáu coù ngöôøi noùi cho ñeán noùi roäng. Ñaùp: Vì muoán ngaên ngöôøi kia tröôùc ñoù ñaõ nghe. Hoaëc noùi moät caên, cho ñeán noùi moät traêm hai möôi caên, ñeàu chaúng phaûi nhö thaät. Ta (Phaät)duø coù Nhaát thieát tri kieán, cuõng khoâng theå vôùi hai möôi hai caên, bôùt ñi moät caên noùi hai möôi moát, hay theâm moät caên noùi hai möôi ba, huoáng chi laø keû tueä taø, trí nhoû, kieán thöùc heïp cuûa ngoaïi ñaïo? Do vieäc naày neân Baø-la-moân kia, ñeán choã Phaät chæ hoûi veà caùc caên, khoâng hoûi veà aám, giôùi, nhaäp, phaùp trôï ñaïo, duyeân khôûi, quaû Sa-moân, chaân ñeá. Hoûi: Hai möôi hai caên, danh coù hai möôi hai,. coøn theå thaät coù bao nhieâu? Ñaùp: Phaùi A-tyø-ñaøm noùi raèng: Trong hai möôi hai caên, danh coù

hai möôi hai, thaät theå coù möôøi baûy. Ngöôøi kia noùi raèng: Naêm caên khoâng coù töï theå rieâng, ñoù laø: Nam caên, nöõ caên, vò tri duïc tri caên, tri caên, tri dó caên. Hoûi: Vì sao ngöôøi Tyø Ñaøm kia noùi caên nam, caên nöõ khoâng coù töï theå rieâng? Ñaùp: Vì ngöôøi kia noùi ngoaøi thaân caên, khoâng coù töïu theå rieâng cuûa caên nam, caên nöõ. Nhö noùi: Caên nam laø theá naøo? Laø phaàn ít cuûa thaân caên. Theá naøo laø caên nöõ? Laø phaàn ít cuûa thaân caên. Vì sao ba caên voâ laäu, khoâng coù töï theå rieâng? Ñaùp: Ngoaøi chín caên, laïi khoâng coù töï theå rieâng cuûa ba caên. Chín caên laø: YÙ caên, laïc caên, hyû caên, xaû caên, naêm caên nhö tín caên v.v... Chín caên naày coù luùc goïi laø vò tri duïc tri caên, coù khi goïi laø tri caên. Coù khi goïi laø Tri dó caên. Luùc ôû kieán ñaïo, goïi laø vò tri duïc tri caên. Khi ôû Tu ñaïo goïi laø tri caên. Luùc ôû ñaïo Voâ hoïc, goïi laø tri dó caên. Laïi nöõa, ôû trong thaân cuûa baäc Kieân tín, Kieân phaùp, goïi laø vò tri Duïc tri caên. ÔÛ trong thaân cuûa Tín giaûi thoaùt, Kieán ñaùo. Thaân chöùng goïi laø Tri caên. ÔÛ trong thaân

caâu giaûi thoaùt cuûa tueä giaûi thoaùt, goïi laø Tri Dó caên. Vì sao? Vì söï nhoùm hôïp cuûa chín caên, goïi laø vò tri Duïc tri caên. Chín caên nhoùm hôïp goïi laø Tri caên. Chín caên nhoùm hôïp goïi laø Tri Dó caên. Do vieäc naày, neân noùi ba caên voâ laäu khoâng coù töï theå rieâng. Vì theá noùi caên, danh coù hai möôi hai, thaät theå coù möôøi baûy. Toân giaû Ñaøm Ma-ña-la noùi raèng: Hai möôi hai caên, danh coù hai möôi hai, thaät theå coù möôøi boán. Tröôùc kia ñaõ noùi naêm caên khoâng coù töï theå rieâng, nay laïi noùi ba caên cuõng khoâng coù töï theå rieâng, ñoù laø: Maïng caên, Xaû caên, Ñònh caên. Hoûi: Vì sao Toân giaû kia noùi Maïng caên khoâng coù töï theå rieâng? Ñaùp: Vì Maïng caên laø taâm baát töông öng haønh aám. Toân giaû kia noùi taâm baát töông öng haønh aám khoâng coù töï theå rieâng, vì sao laïi noùi xaû caên khoâng coù töï theå rieâng? Ñaùp: Vì Toân giaû kia noùi ngoaøi khoå thoï, laïc thoï, laïi khoâng coøn coù xaû thoï rieâng. Caùc sôû thoï hoaëc khoå, hoaëc laïc, hoaëc baát khoå, baát laïc. Theá naøo laø thoï? Hoûi: Neáu vaäy thì laøm sao hieåu ñöôïc kinh Phaät? Kinh Phaät noùi: Coù khoå thoï, laïc thoï, baát khoå baát laïc thoï? Ñaùp: Vì kia noùi: Laïc thoï, coù luùc ôû phaàn treân, coù luùc ôû phaàn döôùi, ñoâi khi thoâng minh, ñoâi khi khoâng thoâng minh, hoaëc coù luùc vaéng laëng. Khoå thoï cuõng theá. Neáu laïc thoï ôû phaåm trung, haï thì khoå thoï ôû phaåm trung, haï. Laïc thoï

ôû phaåm trung khoâng thoâng minh thì khoå thoï ôû phaåm trung cuõng khoâng thoâng minh. Laïc thoï ôû phaåm trung vaéng laëng, thì khoå thoï ôû phaåm trung gioáng vaéng laëng. Ñoù goïi laø baát khoå, baát laïc thoï. Söï khoâng quyeát ñònh naày ôû trong moät phaàn, ñieàu ñoù cuõng nhö nghi ngôø khoâng coù quyeát ñònh. Hoûi: Vì sao noùi ñònh caên khoâng coù töï theå rieâng? Ñaùp: Vì Toân giaû kia noùi raèng: Ngoaøi taâm khoâng coù ñònh caên rieâng, nhö noùi: theá naøo laø ñònh caên? Ñaùp: Laø nhaát taâm, cho neân, Toân giaû kia noùi hai möôi hai caên, danh coù hai möôi hai, thaät theå coù möôøi boán. Toân giaû Phaät-ñaø-ñeà-baø ñaõ noùi raèng: Hai möôi hai caên, danh coù hai möôi hai, thaät theå chæ coù moät, ñoù laø yù caên. Thuyeát kia noùi phaùp höõu vi taïo thaønh hai phaàn: 1. Phaàn boán ñaïi. 2. Phaàn taâm. Ngoaøi boán ñaïi, khoâng coù saéc taïo rieâng, ngoaøi taâm, khoâng coøn coù soá phaùp rieâng. Toân giaû kia noùi raèng: Caùc saéc laø söï khaùc nhau giöõa boán ñaïi. Caùc caên khoâng coù saéc, laø söï khaùc nhau cuûa taâm. Cho neân noùi hai möôi hai caên, danh coù hai möôi hai, thaät theå chæ coù moät ñoù laø yù caên. Lôøi bình: Nhö thuyeát tröôùc noùi laø toát: Danh coù hai möôi hai, thaät theå coù möôøi baûy. Nhö danh, theå, danh giaû, theå giaû, danh khaùc vôùi töôùng, theå khaùc vôùi töôùng, danh phaân bieät, theå phaân bieät, bieát danh, bieát theå cuõng gioáng nhö theá. Ñaây laø theå cuûa caên, cho ñeán noùi roäng. Ñaõ noùi theå taùnh. Veà lyù do nay seõ noùi: Vì sao goïi laø caên? Caên nghóa laø gì? Ñaùp: Nghóa oai theá laø nghóa caên. Nghóa saùng toû laø nghóa caên. Nghóa khaùc nhau laø nghóa caên. Nghóa öa thích xem laø nghóa caên. Nghóa thuø thaéng laø nghóa caên. Nghóa toái thöôïng laø nghóa caên. Nghóa chuû laø nghóa caên. Hoûi: Neáu nghóa oai theá laø nghóa caên, thì taát caû phaùp höõu vi ñeàu xoay vaàn coù oai theá. Phaùp voâ vi ñoái vôùi phaùp höõu vi cuõng coù oai theá. Cuõng vaäy, taát caû phaùp höõu vi leõ ra ñeàu laø caên. Vì sao chæ Ñöùc Phaät laäp rieâng hai möôi hai phaùp naày laøm caên? Toân giaû Ba-xa

noùi: Phaät, Theá toân ñaõ nhaän bieát moät caùch quyeát ñònh veà phaùp töôùng, cuõng bieát veà oai theá, coâng duïng cuûa phaùp töôùng, ngöôøi khaùc thì khoâng bieát. Neáu phaùp naøo coù töôùng caên thì laäp caên, neáu phaùp naøo khoâng coù töôùng caên thì khoâng laäp caên.

Laïi nöõa, veà duyeân cuûa oai theá, hoaëc coù duyeân thuoäc phaåm haï, hoaëc coù duyeân thuoäc phaåm thöôïng, hoaëc coù khi bôùt, hoaëc coù khi theâm. Neáu taêng laø phaåm thöôïng thì laäp caên. Neáu giaûm laø phaåm haï, thì chaúng phaûi phaùp cuûa caên. Laïi nöõa, duø phaùp höõu vi, xoay vaàn coù oai theá, phaùp voâ vi ñoái vôùi phaùp höõu vi cuõng coù oai theá, nhöng khoâng baèng oai theá cuûa hai möôi caên. Nghóa voâ minh, nghóa khoâng khaùc, nghóa khoâng hyû quaùn, nghóa voâ thaéng, nghóa voâ toái, nghóa voâ chuû. Nhö taát caû chuùng sinh laàn löôït coù duyeân oai theá. Hoaëc coù ngöôøi hôn, nhö vua Dieâm La ñoái vôùi caùc chuùng sinh ñòa nguïc. Vua sö töû ôû trong muoân thuù, chuû thoân ôû trong thoân, vua ôû trong nöôùc, Chuyeån luaân Thaùnh vöông ôû trong boán thieân ha, Töï taïi thieân vöông ñoái vôùi coõi Duïc, Phaïm thieân vöông ñoái vôùi ngaøn theá giôùi. Phaät ñoái vôùi ba coõi. Phaät coù oai theá nhö theá, vöôït hôn taát caû chuùng sinh. Nhö vaäy, taát caû phaùp höõu vi duø xoay vaàn coù oai theá, phaùp voâ vi coù oai theá ñoái vôùi phaùp höõu vi, nhöng khoâng nhö oai theá cuûa hai möôi hai caên coù nghóa saùng toû cho ñeán nghóa chuû. Do vieäc naày, neân nghóa oai theá, nghóa saùng toû, cho ñeán nghóa chuû laø nghóa caên. Hoûi: Neáu nghóa oai theá laø nghóa caên, thì ôû choã naøo coù oai theá? Ñaùp: Nhaõn caên taïo ra duyeân coù oai theá vöôït hôn ñoái vôùi boán xöù. 1. Töï trang nghieâm thaân. 2. Gìn giöõ töï thaân. 3. Vì nhaõn thöùc vaø laøm choã nöông döïa, töông öng cuûa nhaõn thöùc. 4. Coù theå moät mình thaáy saéc. Töï trang nghieâm thaân: Duø coù ñaày ñuû taát caû chi theå cuûa thaân tinh dieäu, nhöng neáu khoâng coù nhaõn caên, thì khoâng coù oai theá, Giöõ gìn töï thaân: Nhaõn caên coù theå thaáy saéc toát ñeïp, saéc khoâng toát ñeïp, heã toát ñeïp thì theo, xaáu xí thì laãn traùnh, khieán cho thaân naày truï laâu. Vì nhaõn thöùc vaø laøm choã nöông döïa töông öng cuûa nhaõn thöùc: Nhaõn thöùc vaø phaùp töông öng döïa vaøo nhaõn caên maø sinh. Coù töï theå rieâng moät mình thaáy saéc. Nhaõn caên coù theå thaáy saéc. Hai möôi moát caên coøn laïi thì khoâng theå. Nhó caên taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi boán xöù: 1. Töï trang nghieâm thaân. 2. Gìn giöõ töï thaân. 3. Vì nhó thöùc vaø laøm nôi nöông döïa cho phaùp töông öng cuûa nhó

thöùc 4. Rieâng moät mình coù theå nghe tieáng. Töï trang nghieâm thaân: Maëc duø coù ñaày ñuû taát caû chi theå cuûa thaân maàu nhieäm, nhöng neáu khoâng coù nhó caên, thì khoâng coù oai theá. Gìn giöõ töï thaân: nhó caên coù theå nghe tieáng toát ñeïp, tieáng khoâng toát ñeïp. Toát ñeïp thì theo, xaáu xa thì traùnh, laøm cho thaân naày toàn taïi laâu. Vì nhó thöùc vaø laøm choã nöông döïa cho phaùp töông öng cuûa nhó thöùc. Nhó thöùc vaø phaùp töông öng döïa vaøo nhó caên sinh. Rieâng moät mình coù theå nghe tieáng. Nhó caên coù theå nghe tieáng. Hai möôi moät caên coøn laïi thì khoâng theå. Laïi coù thuyeát noùi: Nhaõn caên uûng hoä sinh thaân, taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn, nhö keä noùi: Ví nhö ngöôøi maét saùng. Thì traùnh ñöôïc ñöôøng hieåm Ñôøi coù keû thoâng minh Xa lìa ñöôïc vieäc aùc. Nhó caên uûng hoä

phaùp thaân taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn, nhö keä noùi: Hoïc roäng bieát ñöôïc phaùp Hoïc roäng hay xa lìa Hoïc roäng boû voâ nghóa Hoïc roäng ñeán Nieát-baøn. Laïi coù thuyeát noùi: Hai caên naày ñeàu cuøng uûng hoä Sinh thaân, Phaùp thaân, taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn. UÛng hoä sinh thaân: nhö treân ñaõ noùi. Uûng hoä phaùp thaân: Nhaõn caên gaàn Thieän tri thöùc, taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn. Nhó caên nghe phaùp töø thieän tri thöùc kia, coù theå sinh ra chaùnh tö duy beân trong, nhö phaùp tu haønh. Do vieäc aáy, neân kinh noùi: Baø-la-moân Phaïm Ma Du! Coù hai caên khoâng hö hoaïi, ñoù laø nhaõn caên, nhó caên. Hoûi: Vì sao ôû trong nhoùm caùc caên, chæ noùi hai caên khoâng hö hoaïi? Ñaùp: Vì khi Phaät xuaát theá, hai caên naày coù theå ñi vaøo phaùp moân cuûa Phaät. Laïi nöõa, do hai caên naày neân coù theå hieåu bieát phaùp Phaät, nhö noùi: Tyø-kheo neân bieát! Neáu khoâng theå bieát ñuùng nhö thaät ñoái vôùi taâm ngöôøi thì phaûi duøng hai xöù ñeå quaùn saùt Nhö lai: 1. Duøng maét quaùn saéc. 2. Duøng tai nghe tieáng.

Caùc caên muõi, löôõi, thaân taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi boán xöù: 1. Trang nghieâm töï thaân. 2. Gìn giöõ töï thaân. 3. Coù theå vì tyû thöùc, thieät thöùc, thaân thöùc, vaø laøm choã nöông döïa cho phaùp töông öng. 4. Muõi chæ coù theå ngöûi muøi höông, löôõi chæ coù theå bieát vò, thaân chæ coù theå bieát xuùc chaïm. Trang nghieâm töï thaân: Duø coù ñaày ñuû taát caû chi theå cuûa thaân tinh dieäu, nhöng neáu ba caên naày khoâng coù moät caên naøo, thì seõ khoâng coù oai theá. Gìn giöõ töï thaân: nhôø ba caên naày, neân coù theå aên ñoaøn thöïc (aên voác), khieán thaân toàn taïi laâu. Vì sao? Vì ñoaøn thöïc laø höông, vò, xuùc, nhaäp. Vì ba thöùc vaø laøm ñoái choã nöông döïa cho phaùp töông öng cuûa ba thöùc: Döïa vaøo ba caên naày, coù theå sinh ra ba thöùc. Tyû caên chæ coù theå ngöûi muøi höông: Tyû caên coù theå ngöûi muøi höông, hai möôi moát caên coøn laïi thì khoâng theå. Thieät caên coù theå bieát rieâng vò: Thieät caên coù töï theå rieâng bieát veà vò. Hai möôi moát caên coøn laïi thì khoâng theå. Thaân caên chæ coù theå bieát xuùc: Thaân caên chæ coù theå bieát veà xuùc chaïm, hai möôi moät caên coøn laïi thì khoâng theå. YÙ caên ñoái vôùi hai xöù, taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn: 1. Khieán cho höõu vò lai noái tieáp nhau. 2. Töï taïi, khieán cho ngöôøi khaùc thuaän theo. Khieán cho höõu vò lai noái tieáp nhau: Nhö noùi: Phaät baûo Toân giaû A- nan! Neáu thöùc khoâng ôû trong thaân meï, thì danh saéc coù trôû thaønh Ca- la-la hay khoâng? Ñaùp: khoâng. Töï taïi, khieán ngöôøi khaùc thuaän theo: Nhö noùi: Tyø-kheo neân bieát! Taâm coù theå ñem theá gian ñi, coù theå sinh ra theá gian, neáu choã taâm sinh ñeàu ñöôïc töï taïi. Laïi coù thuyeát noùi: YÙ caên taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi hai choã xuaát ly phieàn naõo. Choã phieàn naõo vöôït hôn: Nhö noùi: Vì taâm phieàn naõo, neân chuùng sinh phieàn naõo Choã xuaát ly vöôït hôn: nhö noùi: Vì taâm xuaát ly, neân chuùng sinh xuaát ly. Nam caên, nöõ caên taïo duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi hai xöù: 1. Chuùng sinh khaùc.

2. Chuùng sinh phaân bieät. Ngöôøi thôøi xöa, khoâng coù nam, nöõ moät chuùt taïo saéc sinh ra. Do phaân bieät, neân coù nam, nöõ, vôùi hình daùng roäng, daøi khaùc, nhan saéc, ngoân ngöõ, y phuïc, uoáng, aên, ñeàu coù khaùc. Laïi coù thuyeát noùi: Caên nam, nöõ, taïo ra duyeân oai theá ñoái vôùi hai choã xuaát ly cuûa phieàn naõo:

Choã phieàn naøo vöôït hôn: Vì khoâng duøng daâm duïc keát hôïp, neân vöôït hôn. Vì sao? Vì xöù naày thích öùng nhö theá. Khoâng ñaùng sinh nghi. Neáu coù caên nam, caên nöõ, thì coù theå thoï nhaän giôùi aùc, coù theå döùt boû caên caên thieän, khieán trong thaân naày khoâng coù chuûng töû thieän, coù theå taïo ra naêm nghieäp Voâ giaùn. Nhöõng vieäc nhö theá v.v... caùc loaïi Huyønh moân, Ban-tra, khoâng hình, hai hình khoâng theå taïo taùc. Choã xuaát ly vöôït hôn: Neáu hai caên naày khoâng hö hoaïi, thì seõ thoï giôùi ñaït giaûi thoaùt, coù theå sinh giôùi thieàn, giôùi voâ laäu, coù theå lìa aùi coõi Duïc, aùi ôû coõi Saéc, coõi Voâ saéc, coù theå sinh chuûng töû Phaät, vaø chuûng töû Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Nhöõng vieäc nhö theá v.v... caùc loaïi Huyønh moân, Ban-tra, khoâng hình, hai hình, ñeàu khoâng theå laøm ñöôïc. Maïng caên taïo ra duyeân oai, theá vöôït hôn, ñoái vôùi hai choán: 1. Noùi coù caên. 2. Khieán caùc caên khoâng döùt. Tuøy soáng trong thôøi gian bao laâu, noùi laø coù caên. Cheát roài, noùi laø khoâng coù caên. Tuøy thuoäc soáng trong thôøi gian bao laâu, caùc caên noái tieáp nhau. Cheát roài, caùc caên seõ khoâng noái tieáp nhau. Laïi coù thuyeát noùi: Maïng caên taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi boán choã: 1. Khieán cho söï sinh naày noái tieáp nhau. 2. UÛng hoä söï sinh naày. 3. Coù theå gìn giöõ söï sinh aáy. 4. Khieán cho söï sinh aáy khoâng döùt. Naêm thoï caên, taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn trong phaàn phieàn naõo Chuùng sinh do thoïneân theo ñuoåi tìm kieám khaép boán phöông. Ñi treân ñöôøng ñaày caùc thöù xích saét, moùc saét giaêng maéc. Treøo leân nuùi cao, loäi xuoáng bieån caû, coù voâ löôïng tai naïn ñaùng sôï, ñoù laø tai naïn soùng cuoän doàn daäp, doøng nöôùc chaûy xieát. Tai naïn ñi laïc vaøo thuù Ma la, gioù ñen, gioù xoaùy. Tai naïn nuùi aån naáp trong nöôùc. Tai naïn bò nöôùc nhaän chìm, bò nöôùc xoâ giaït treân baõi caùt, bò rôi vaøo truù xöù cuûa roàng döõ, bò rôi vaøo nöôùc La-saùt.

Nhöõng tai naïn nhö theá v.v... caùc thöù tìm kieám, nhö theá ñeàu laø nhaân cuûa thoï. Hoûi: Thoï voâ laäu sao laïi taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi phaàn phieàn naõo? Ñaùp: Vì thoï voâ laäu ñaõ duøng phöông tieän ngay töø luùc môùi sinh, taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi phaàn phieàn naõo. Khi haønh giaû muoán sinh thoï voâ laäu, cuõng caàn phaûi theo ñuoåi, tìm kieám vaät duïng, y phuïc, thöùc uoáng aên ñeå caáp döôõng cho söï soáng. Cho neân, cuõng taïo ra duyeân oai theá ôû trong phaàn phieàn naõo. Laïi coù thuyeát noùi: Caên thoï ñaõ taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi phaàn xuaát ly cuûa phieàn naõo. Laïc thoï ñaõ taïo duyeân oai theá ñoái vôùi phaàn phieàn naõo: Nhö noùi: Laïc thoï bò aùi sai khieán. Ñaõ taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn trong phaàn xuaát ly: Nhö noùi: Taâm an vui thì ñònh. Khoå thoï laøm duyeân oai theá vöôït hôn ôû trong phaàn phieàn naõo: Nhö noùi: Söû giaän döõ khieán khoå thoï. Khoå thoï ñoái vôùi phaàn xuaát ly taïo ra duyeân oai theá thuø thaéng. Nhö noùi: Noãi khoå coù theå sinh khôûi nieàm tin. Baát khoå, baát laïc thoï ñaõ laøm duyeân oai theá vöôït hôn ôû trong phaàn phieàn naõo: Nhö noùi: Söû voâ minh ñaõ sai khieán baát khoå, baát laïc, thoï. Baát khoå, baát laïc thoï ñaõ laøm duyeân oai theá vöôït hôn ôû trong phaàn xuaát ly: Nhö noùi: Döïa vaøo saùu xuaát ly xaû haønh quaùn. Naêm caên nhö Tín caên, v.v... taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ôû trong phaàn xuaát ly: Nhö noùi: Coù nieàm tin, laø coù theå gaàn ngöôøi thieän. Cuõng

nhö keä noùi: Tín thì qua doøng Vöôït bieån buoâng lung Tinh tieán, tröø khoå. Tueä ñeán bôø kia. Laïi nhö noùi: Neáu ñeä töû ta duøng tín laøm chöôùng ngaïi, thì coù theå gaây trôû ngaïi cho giaëc beân ngoaøi baát thieän phaûi tu haønh phaùp thieän. Nhö Phaät baûo Toân giaû A-nan: Tin tieán coù theå sinh Boà-ñeà. Neáu ñeä töû ta ñaày ñuû thaân tinh tieán, thì coù theå töø boû phaùp baát thieän, tu haønh phaùp thieän. Nhö noùi: Nieäm laø phaùp hieän cuøng khaép. Neáu ñeä töû cuûa ta duøng nieäm ñeå giöõ cöûa, thì xaû boû ñöôïc phaùp aùc, tu haønh phaùp thieän. Nhö noùi: Ñònh laø Thaùnh ñaïo, baát ñònh laø taø ñaïo. Taâm ñònh ñöôïc thanh tònh, chaúng phaûi taâm baát ñònh. Taâm ñònh coù theå bieát roõ traïng thaùi sinh dieät cuûa caùc aám. Neáu ñeä töû ta coù theå mang ñaày ñuû traøng hoa ba tam-muoäi, thì döùt boû phaùp aùc, tu haønh phaùp thieän. Nhö keä noùi: Tueä laø treân theá gian.

Thuù höôùng veà chaùn lìa Cuõng bieát ñöôïc nhö thaät, Döùt heát khoå giaø cheát. Cuõng noùi tueä laø khoâng coù phaùp naøo treân trong taát caû phaùp, cuõng noùi laø anh em. Neân bieát, caùc ñeä töû ta duøng ñao tueä chaët phaêng taát caû kieát, söû troùi buoäc vaø trieàn caáu ueá. Laïi noùi: Neáu ñeä töû ta cuûng coá ñaày ñuû töôøng thaønh trí tueä, taát nhieân seõ coù theå töø boû phaùp aùc, tu haønh phaùp thieän. Caên vò Tri duïc tri, ñoái vôùi phaùp khoâng heà thaáy ñöôïc thaáy, taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn. Tri caên, taïo ra duyeân oai theá troäi hôi, ñoái vôùi phaùp ñaõ töøng thaáy, coù theå döùt töø loãi laàm. Tri Dó caên taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi loãi laàm tai haïi ñaõ döùt töø, ñöôïc hieän phaùp laïc. Caùc caên nhö theá v.v... ñaõ taïo ra duyeân oai theá vöôït hôn ñoái vôùi caùc phaùp nhö vaäy v.v... Toân giaû Cuø-sa Baït-Ma ñaõ noùi raèng: Veà nghóa thaät neân noùi moät caên, laø yù caên. Vì sao? Vì yù caên coù ba vieäc: 1. ÔÛ trong. 2. Khaép taát caû moïi nôi. 3. Coù theå coù sôû duyeân. ÔÛ trong: Thuoäc veà noäi nhaäp khaép taát caû moïi nôi: Töø ñòa nguïc A- tyø, treân ñeán coõi trôøi Höõu Ñaûnh coù theå coù sôû duyeân: Duyeân taát caû phaùp. Caùc caên khaùc khoâng ñuû ba vieäc: Caùc caên nhö Maét, tai, muõi, löôõi, thaân, maëc duø thuoäc veà noäi nhaäp, nhöng khoâng hieän baøy khaép taát caû moïi nôi, neân khoâng theå coù sôû duyeân. Maïng caên, duø khaép taát caû moïi, nhöng cuõng khoâng thuoäc veà noäi nhaäp, do ñoù, khoâng theå coù sôû duyeân. Töø xaû caên, caùc thoï caên coøn laïi, duø coù theå coù sôû duyeân, nhöng chaúng thuoäc veà noäi nhaäp, khoâng theå cuøng khaép taát caû moïi nôi. Xaû caên, naêm caên nhö tín caên v.v... duø hieän baøy khaép taát caû moïi nôi, coù theå coù sôû duyeân, nhöng chaúng thuoäc veà noäi nhaäp. Caên ba voâ laäu khoâng coù töï theå rieâng, vì caùc caên nhoùm hôïp laäp thaønh ba caên naày, nhö ñaõ noùi ôû treân. Hoûi: Neáu vaäy thì caùc caên coøn laïi do vieäc naøo ñöôïc goïi laø caên? Ñaùp: Vì yù caên laøm choã nöông döïa, laøm vaät nöông döïa, taïo ra phieàn naõo, taïo ra xuaát ly, vaø lónh vöïc xuaát ly. Caên naøo laøm choã nöông döïa? Ñaùp: Laø caùc caên Maét, tai, muõi, löôõi, thaân. Caên naøo laøm vaät nöông döïa?

Ñaùp: Maïng caên. Caên naøo taïo ra phieàn naõo? Ñaùp: Caùc thoï caên. Caên naøo taïo ra xuaát ly? Naêm caên nhö Tín caên v.v... Caùi gì laøm choã xuaát ly? Ñaùp: Laø kieán ñaïo, tu ñaïo vaø ñaïo Voâ hoïc. Hoûi: Caên nam, caên nöõ, vì vieäc gì ñöôïc goïi laø caên? Ñaùp: Vì boán vieäc sau: 1. Coù theå coù sôû sinh. 2. Naêng sinh duïc laïc. 3.

Cheá ngöi ñöôïc phieàn naõo. 4. Coù theå laøm thöùc nhieãm oâ vaø phaùp töông öng laøm choã nöông döïa. Coù theå coù choã sinh: sinh ra thai sinh, Noaõn sinh. Naêng sinh khôûi duïc laïc: Ngöôøi haønh duïc. Sinh khôûi thuù vui laø ngöôøi haønh duïc choã naày sinh vui khaép trong thaân. Nhö giöõa hai ñaàu chaân maøy cuûa baäc Thaùnh sinh ra söï an vui cuûa baäc Thaùnh khaép trong thaân. Naêng sinh khôûi duïc laïc kia cuõng gioáng nhö theá. Cheá ngöi phieàn naõo: Döùt tröø phieàn naõo trong choác laùt. Coù theå laøm thöùc nhieãm oâ vaø phaùp töông öng laøm choã nöông döïa: Nghóa laø nôi choã nöông döïa khaùc sinh ra ba thöù thöùc: hoaëc thieän, baát thieän, voâ kyù. Hai choã nöông naày chæ sinh ra aùi nhieãm oâ, töông öng, gaàn vôùi thöùc. Toân giaû taêng-giaø-baø-tu noùi: Saùu caên nhö maïng caên v.v... laø caên thaät nghóa. Saùu caên nhö maïng caên, v.v... laø caùc caên nhaõn, nhó, tyû, thieät, thaân, maïng. Vì sao? Vì saùu caên naày laø coäi goác cuûa chuùng sinh. Hoûi: Neáu vaäy thì soá caên coøn laïi seõ do vieäc naøo maø ñöôïc goïi laø caên? Ñaùp: Saùu caên naày laø coäi reã cuûa chuùng sinh. Hoûi: Coäi reã laáy gì laøm haït gioáng? Ñaùp: Laáy Thöùc laøm haït gioáng. Caên naøo sai khieán phieàn naõo kia? Ñaùp: Ñoù laø naêm thoï caên. Caên naøo khieán coù theå xuaát ly? Ñaùp: Ñoù laø naêm caên nhö tín caên v.v... Lónh vöïc naøo ñöôïc xuaát ly? Ñaùp: Ñoù laø kieán ñaïo, tu ñaïo, ñaïo Voâ hoïc.

Do vieäc gì maø caên nam, caên nöõ ñöôïc goïi laø caên? Ñaùp: Chuùng sinh coõi Duïc laáy duïc laøm haït gioáng cho söï gieo troàng. Töø ñaâu maø coù? Ñeàu töø caên nam, caên nöõ. Toân giaû Cuø-sa noùi: Taùm caên nhö maïng caên v.v... laø caên thaät nghóa. Taùm caên nhö Maïng caên, v.v... laø: Maét, tai, muõi, löôõi, thaân, caên nam, caên nöõ vaø maïng caên. Vì sao? Vì taùm caên naày laø phaàn coäi goác cuûa chuùng sinh. Hoûi: Neáu vaäy caùc caên coøn laïi, do vieäc gì maø ñöôïc goïi laø caên? Ñaùp: Taùm caên naày laø coäi goác cuûa chuùng sinh. Coäi goác laáy gì laøm chuûng töû? Laáy yù caên. Caên naøo sai khieán phieàn naõo? Ñoù laø naêm caên thoï. Caên naøo khieán cho xuaát ly? Ñoù laø naêm caên nhö Tín caên, v.v...(Tín, Tieán, Nieäm, Ñònh, tueä). Lónh vöïc naøo ñöôïc xuaát ly? Ñoù laø kieán ñaïo, tu ñaïo, ñaïo Voâ hoïc. Hoûi: Nhö vi traàn cuûa thaân caên, töø chaân ñeán ñænh ñaàu, ñeàu khaép, vì sao thaân caên cuûa xöù sôû naày ñöôïc goïi laø caên nam, caên nöõ, maø chaúng phaûi xöù sôû khaùc? Toân giaû Hoøa-tu-maät noùi: Vì xöù sôû naày, phaân bieät laø nam, laø nöõ. Hoûi: Neáu vaäy thì ngöôøi hai hình, cuõng goïi laø nam, cuõng goïi laø nöõ? Ñaùp: Ngöôøi hai hình naày khoâng goïi laø nam, cuõng khoâng goïi laø nöõ. Laïi nöõa, vì xöù sôû naày coù theå sinh ra con ngöôøi taêng tröôûng, ngöôøi vaéng laëng. Ngöôøi taêng tröôûng: Nhö saùu vò giaùo chuû ngoaïi ñaïo: Phuù lan na v.v... Ngöôøi vaéng laëng nhö: Phaät, Bích-chi Phaät, Thanh vaên. Toân giaû Phaät-ñaø-ñeà-baø noùi: Xöù sôû naày coù theå sinh ra caùc vò tieân, coù theå sinh ra Maâu-ni, coù theå sinh ra ngöôøi kheùo ñieàu phuïc! coù theå sinh ra ngöôøi kheùo ôû chung. Ñaõ noùi chung veà caùc caên. Veà lyù do coù caùc caên, nay seõ noùi rieâng töøng caên: Theá naøo laø nhaõn caên? Ñaùp: Neáu maét ñaõ thaáy saéc, ñang thaáy saéc, seõ thaáy saéc vaø maét cuûa phaàn coøn laïi kia, ñaõ thaáy saéc laø maét quaù khöù, nay thaáy saéc laø maét hieän taïi, seõ thaáy saéc laø maét vò lai vaø maét cuûa phaàn coøn laïi kia, noùi

roäng nhö giôùi, xöù, cho ñeán yù caên, noùi cuõng gioáng nhö theá. Caên nöõ laø theá naøo? Ñaùp: Laø phaàn ít cuûa thaân caên. Caên nam laø theá naøo? Ñaùp: Laø phaàn ít cuûa thaân caên. Maïng caên laø sao?

Ñaùp: Laø tuoåi thoï trong ba coõi. Laïc caên laø sao? Ñaùp: Nhaân xuùc sinh laïc thoï. Hoaëc ôû thaân, hoaëc ôû taâm, caûm giaùc vui coù theå nhaän chòu, ñoù goïi laø laïc caên. Theá naøo laø khoå caên? Ñaùp: Nhaân xuùc sinh khoå thoï: Caûm giaùc veà khoå ôû thaân khoâng theå chòu noåi, ñoù goïi laø khoå caên. Hyû caên laø theá naøo? Ñaùp: Nhaân xuùc sinh hyû thoï, caûm giaùc vui möøng ôû taâm, coù theå chòu ñöôïc, ñoù goïi laø hyû caên. Öu caên laø sao? Ñaùp: Nhaân xuùc sinh öu thoï: Caûm giaùc lo laéng ôû taâm, khoâng theå chòu ñöïng, ñoù goïi laø öu caên. Xaû caên laø sao? Ñaùp: Nhaân xuùc sinh baát khoå, baát laïc thoï: Hoaëc ôû thaân, hoaëc ôû taâm, coù caûm giaùc khoâng khoå, khoâng vui, chaúng theå chòu ñöïng ñöôïc, chaúng phaûi khoâng theå chòu ñöïng, ñoù goïi laø xaû caên. Theá naøo laø Tín caên? Ñaùp: Sinh nieàm tin ñoái vôùi caùc phaùp thieän nhö xa lìa, vaéng laëng. Neáu tin phaùp thieän naày thì tin coù söï phaân bieät aáy, thoï nhaän vieäc cuûa phaùp thieän, nhaän laáy töôùng maïo cuûa phaùp thieän ñoù, vôùi taâm tònh nhö theá, ñöôïc goïi laø tín caên. Tinh tieán caên, nieäm caên, ñònh caên, tueä caên, noùi roäng nhö Kinh naày. Theá naøo laø Vò tri duïc tri caên? Ñaùp: Khoâng thaáy ngöôøi, khoâng ñöôïc quyeát ñònh veà ngöôøi, tueä caên cuûa tueä hoïc hieän coù vaø ngöôøi cuûa Kieân phaùp, Kieân tín nôi caùc caên coøn laïi, chöa thaáy boán ñeá, seõ thaáy boán ñeá. Ñoù goïi laø caên Vò tri duïc tri. Khoâng thaáy ngöôøi: Laø khoâng thaáy ngöôøi kieán ñeá. Khoâng ñöôïc quyeát ñònh veà ngöôøi: Khoâng ñöôïc quyeát ñònh ñoái vôùi caùc ñeá. Taát caû tueä hoïc tueä caên: Töùc laø noùi tueä caên, vaø Kieân tín, Kieân phaùp cuûa caùc caên khaùc. Choã duøng taùm caên laø chöa thaáy boán ñeá, seõ thaáy boán ñeá töùc laø noùi taùm caên. Chín caên nhö theá v.v... ñöôïc nhoùm hôïp, goïi laø vò tri duïc tri caên. Hoûi: Vì sao trong nhoùm caên kia laïi noùi veà tueä caên coøn caùc caên khaùc chæ noùi moät phaàn? Ñaùp: Vì teân goïi laø vöôït hôn, nghóa vöôït hôn, töùc tueä trong nhoùm caên kia vôùi teân goïi laø ñaõ vöôït hôn thì nghóa cuõng vöôït hôn. Laïi nöõa, tueä ñöôïc meänh danh laø daãn daét tröôùc. Nhö noùi: Tyø-kheo

neân bieát! Khi moãi thöù phaùp thieän sinh, tueä luoân ñi tröôùc daãn daét. tueä laø töôùng ñi tröôùc, keá laø coù hoå theïn. Laïi nöõa, ñoái vôùi ba vieäc, tueä ñöôïc quyeát ñònh: 1. Ñoái vôùi kieán, ñöôïc quyeát ñònh. 2. Ñoái vôùi duyeân, ñöôïc quyeát ñònh. 3. Ñoái vôùi söï, ñöôïc quyeát ñònh Veà phaùp töông öng kia chæ ñoái vôùi hai vieäc ñöôïc quyeát ñònh laø ñoái vôùi duyeân ñöôïc quyeát ñònh vaø ñoái vôùi söï ñöôïc quyeát ñònh. Khoâng phaûi ñoái vôùi kieán, ñöôïc quyeát ñònh. Vì sao? Vì chaúng phaûi taùnh kieán. Veà phaùp khoâng töông öng cuõng coù: chæ ñöôïc moät quyeát ñònh, nghóa laø ñöôïc quyeát ñònh veà söï. Chaúng phaûi laø kieán quyeát ñònh, vì chaúng phaûi töôùng cuûa kieán. Khoâng phaûi laø duyeân quyeát ñònh, vì chaúng phaûi phaùp cuûa duyeân. Laïi nöõa, neáu khi duøng tueä ñeå chieáu kieán phieàn naõo, thì phieàn naõo khoâng theå ôû laâu! Nhö caùc chuùng sinh soáng trong hang, neáu khi ngöôøi nhìn thaáy, thì lieàn chuùng quay vaøo hang. Phieàn naõo kia cuõng gioáng nhö theá. Laïi nöõa, neáu trong thaân ta coù tueä soi saùng, thì giaëc

phieàn naõo khoâng theå troäm, cöôùp. Cuõng nhö trong nhaø coù ñeøn chieáu saùng, thì giaëc khoâng theå troäm, cöôùp. Tueä chieáu soi phieàn naõo kia cuõng gioáng nhö theá. Laïi nöõa, do tueä coù theå soi roïi vaät beân ngoaøi cuûa taát caû phaùp, nhö söï chieáu saùng cuûa maët trôøi, maët traêng ñoái vôùi coû thuoác. Ngoïc Ma-ni Cung cuûa chö Thieân coù theå soi roïi phaàn ít cuûa moät giôùi, moät nhaäp, moät aám, moät ñôøi. Phaàn ít cuûa moät giôùi, nghóa laø coõi Saéc. Phaàn ít cuûa moät nhaäp, nghóa laø saéc nhaäp. Phaàn ít cuûa moät aám, nghóa laø saéc aám, phaàn ít cuûa moät ñôøi, nghóa laø ñôøi hieän taïi. Coøn tueä coù theå chieáu soi möôøi taùm giôùi, möôøi hai nhaäp, naêm aám, ba ñôøi vaø phaùp voâ vi. Laïi nöõa, ngöôøi khoâng coù tueä, thì bò raøng buoäc, ngöôøi coù tueä thì ñöôïc giaûi thoaùt. Laïi nöõa, thôøi Phaät xuaát theá, ngöôøi vaøo phaùp Phaät, duøng tueä ñeå töï an vui phaùp Phaät, laáy söï hieåu bieát laøm thuø thaéng. Ví nhö ngöôøi coù maét, coù theå ñi ñeán choã baùu. Cuõng theá, ngöôøi coù maét tueä, thì coù theå ñeán choã baùu cuûa phaùp Phaät. Ví nhö ngöôøi muø tuy coù theå ñeán choã baùu nhöng khoâng thaáy gì caû, ngöôøi coù tueä aùc ñi vaøo choã baùu cuûa phaùp Phaät, cuõng gioáng nhö theá. Laïi nöõa, tueä ñöôïc goïi laø vieân töôùng laõnh, cuõng goïi laø maét, cuõng goïi laø ñaàu, cuõng goïi laø giaùc, cuõng goïi laø chi giaùc, cuõng goïi laø ñaïo, cuõng goïi laø chi ñaïo.

Laïi nöõa, tueä goïi laø maét caùc phaùp trôï ñaïo khaùc goïi laø muø. Nhö trong soá nhöõng ngöôøi muø, moät ngöôøi coù maét laø vieân töôùng höôùng ñaïo, khieán hoï ñi treân con ñöôøng taét. tueä daãn ñaïo kia cuõng gioáng nhö theá. Laïi nöõa, tueä laø con dao caét ñöùt caùc phieàn naõo. Nhö noùi: Chò em neân bieát, Ñeä töû baäc Thaùnh duøng dao trí tueä ñeå caét ñöùt taát caû kieát söû troùi buoäc, caùc trieàn caáu ueá. Laïi nöõa, tueä coøn mang teân laø “Ñöôøng nhö” (Ngoâi nhaø nhö). Toân giaû A-Ni-Loâ-Ñaäu noùi: Ta döïa vaøo giôùi, maø laäp giôùi, böôùc leân ngoâi nhaø Trí tueä voâ thöôïng. Laïi nöõa, tueä coù khaû naêng laäp baøy töôùng rieâng, töôùng chung, nôi caùc nhoùm coù theå hieåu töôùng rieâng nôi phaùp, coù theå hieåu roõ töôùng chung, cuûa phaùp coù theå ñaäp tan caùi ngu cuûa töï theå, coù theå phaù vôõ caùi ngu trong duyeân, ñeå ñaït ñöôïc khoâng ñieân ñaûo trong caùc phaùp. Laïi nöõa, tueä laø phaùp ñöôïc Chö Phaät yeâu kính, chö Phaät khoâng yeâu kính maøu da, doøng hoï, cuûa caûi, söï giaøu coù cuûa con ngöôøi, maø chæ yeâu kính keû coù tueä. Laïi nöõa, vì chö Phaät do tueä neân coù söï khaùc nhau, chöù chaúng phaûi do saéc toäc, cuûa caûi giaøu coù v.v... Do caùc vieäc nhö theá, neân tueä, ñöôïc noùi laïi, coøn caùc caên khaùc chæ noùi moät laàn. Theá naøo laø tri caên? Laø ngöôøi thaáy, ngöôøi quyeát ñònh. Taát caû hoïc tueä tueä caên vaø caùc caên khaùc Tín giaûi thoaùt, Kieán ñaùo, Thaân chöùng. Ñaõ thaáy boán ñeá, laïi thaáy boán ñeá. Ñoù goïi laø Tri caên. Ngöôøi thaáy: Thaáy caùc ñeá. Ngöôøi quyeát ñònh: Laø quyeát ñònh ñoái vôùi caùc ñeá, taát caû hoïc tueä tueä caên hieän coù: töùc laø noùi veà tueä caên. Tín giaûi thoaùt, Kieán ñaùo, Thaân chöùng cuûa caùc caên khaùc: laø choã duøng taùm caên: Thaáy boán ñeá, laïi thaáy boán ñeá, töùc noùi veà taùm caên. Chín caên nhö theá v.v..., nhoùm hôïp laïi, goïi laø Tri caên. Hoûi: Nhö ngöôøi Voâ hoïc laïi thaáy boán ñeá. Nhö töø phaùp thoái chuyeån ñeán phaùp nhôù nghó, phaùp nhôù nghó ñeán phaùp giuùp, phaùp giuùp ñeán cuøng truï, Cuøng truïï ñeán coù theå tieán tôùi, coù theå

tieán tôùi ñeán Baát ñoäng, vì sao chæ noùi ngöôøi Höõu hoïc maø khoâng noùi ngöôøi Voâ hoïc? Ñaùp: Leõ ra noùi veà ngöôøi Voâ hoïc, maø khoâng noùi, neân bieát thuyeát naày chöa troïn veïn. Laïi nöõa, neáu ñaõ noùi baét ñaàu, neân bieát seõ noùi veà sau cuøng. Neáu baét ñaàu noùi Höõu hoïc, neân bieát sau cuøng seõ noùi veà Voâ hoïc. Nhö baét ñaàu, sau cuøng, ñaàu tieân nhaäp, ñaõ vöôït qua, phöông tieän, roát raùo, noùi cuõng gioáng nhö theá.

Laïi nöõa, döùt tröø kieát khoâng heà döùt, ñöôïc quaû khoâng heà ñöôïc, noùi laø laïi thaáy. Voâ hoïc khoâng döùt tröø kieát khoâng heà döùt, vì khoâng ñöôïc quaû khoâng heà ñöôïc, neân khoâng goïi laø laïi thaáy. Laïi nöõa, neáu döùt tröø ñöôïc phieàn naõo khoâng heà döùt, chöùng ñöôïc giaûi thoaùt khoâng heà chöùng, ñoù goïi laø laïi thaáy. Maëc duø ngöôøi Voâ hoïc ñaõ chöùng ñöôïc giaûi thoaùt khoâng heà chöùng, nhöng vì khoâng döùt tröø phieàn naõo khoâng heà döùt, cho neân khoâng noùi. Nhö döùt tröø phieàn naõo ñaéc, chöùng ñöôïc giaûi thoaùt ñaéc, tröø loãi laàm, tu coâng ñöùc, boû caáu ueá xaáu aùc, nhaän laáy tinh dieäu hôn heát dieät boû voâ nghóa, nhaän laáy coù nghóa, döùt heát khaùt aùi, thoï nhaän an vui khoâng coù naõo haïi, phaûi bieát cuõng gioáng nhö theá. Laïi nöõa, döùt tröø voâ tri khoâng heà döùt, ñöôïc trí khoâng heà ñöôïc. Ñoù goïi laø laïi thaáy. Baäc Voâ hoïc duø ñöôïc trí khoâng heà ñöôïc, nhöng khoâng döùt tröø voâ tri khoâng heà döùt, nghóa laø voâ tri nhieãm oâ. Do nhöõng vieäc nhö cho neân chæ noùi baäc Höõu hoïc laïi thaáy ñeá, maø khoâng noùi baäc Voâ hoïc. Theá naøo laø Tri dó caên? Ñaùp: Neáu baäc Voâ hoïc A-la-haùn döùt heát laäu, hieän coù tueä caên cuûa tueä, giaûi thoaùt caâu giaûi thoaùt, vôùi caùc caên ñaõ söû duïng, coù theå sinh hieän phaùp laïc, ñoù goïi laø Tri dó caên. A-la-haùn döùt saïch laäu taát caû tueä tueä caên, thì goïi laø tueä giaûi thoaùt. A-la-haùn caâu giaûi thoaùt, caùc caên ñöôïc duøng, coù theå sinh ra hieän phaùp laïctöùc laø noùi veà taùm caên. Chín caên hôïp laïi nhö theá, v.v..., goïi laø Tri dó caên Hoûi: Ngöôøi hoïc cuõng coù an vui nôi hieän phaùp, vì sao chæ noùi ngöôøi Voâ hoïc? Ñaùp: Leõ ra phaûi noùi. Nhö noùi: Caùc vui hieän phaùp cuûa baäc Voâ hoïc, cuõng neân noùi: Caùc vui cuûa hieän phaùp cuûa baäc Höõu hoïc Laïi nöõa, neáu noùi sau cuøng, neân bieát cuõng seõ noùi veà khôûi ñaàu. Noùi roát raùo neân bieát cuõng noùi phöông tieän. Noùi ñaõ vöôït qua, neân bieát cuõng noùi veà môùi nhaäp. Laïi nöõa, do danh laø nghóa vöôït hôn, neân nghóa cuõng vöôït hôn Neáu noùi theo phaùp, thì phaùp Voâ hoïc vöôït hôn phaùp Höõu hoïc, noùi theo ngöôøi thì ngöôøi Voâ hoïc vöôït hôn ngöôøi Höõu hoïc. Laïi nöõa, taát caû nieàm vui cuûa ngöôøi Voâ hoïc, khoâng bò phieàn naõo che laáp. Ngöôøi Höõu hoïc duø coù nieàm vui khinh an, nhöng vaãn coøn bò phieàn naõo che laáp. Laïi nöõa, neáu khi thoï nieàm vui khinh an, phoùng khoaùng roäng lôùn, laø noùi caùc vui hieän phaùp. Vì ngöôøi Höõu hoïc coù choã taïo taùc, neân khi thoï

nhaän nieàm vui khinh an khoâng roäng lôùn bao la, do ñoù, khoâng ñöôïc goïi laø hieän phaùp laïc. Ngöôøi Voâ hoïc khoâng coù choã taïo taùc, vì thoï nhaän nguoàn vui roäng lôùn, neân goïi laø nieàm vui hieän phaùp. Ví nhö quoác vöông khi chöa haøng phuïc heát giaëc thuø, maø ñaõ voäi höôûng hoan laïc, thì söï hoan laïc aáy seõ khoâng roäng lôùn. Nieàm vui cuûa ngöôøi Höõu hoïc kia cuõng gioáng nhö theá. Laïi nöõa,

neáu khoâng coù phieàn naõo, thì yù, ngöõ cuõng vieân maõn, caùc maâu ni (vaéng laëng) laø noùi nieàm vui nôi hieän phaùp. Laïi nöõa, neáu thoï nhaän hieän phaùp laïc khoâng thoï nhaän thuù vui sau, thì goïi laø hieän phaùp laïc. Ngöôøi Höõu hoïc vì thoï nhaän nieàm vui hieän phaùp, cuõng thoï nhaän thuù vui sau, neân khoâng ñöôïc goïi laø hieän phaùp laïc. Do nhöõng vieäc nhö theá v.v..., neân thuù vui khinh an cuûa baäc Voâ hoïc, ñöôïc goïi laø hieän phaùp laïc, nieàm vui khinh an cuûa ngöôøi Höõu hoïc, khoâng ñöôïc goïi laø hieän phaùp laïc. Hoûi: Coù A-la-haùn coù ba minh hay khoâng? Neáu coù, thì vì sao trong ñaây khoâng noùi? Neáu khoâng coù, thì kinh naày, laøm sao hieåu ñöôïc? Nhö noùi: Toân giaû Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät: Baïch Theá toân! Naêm traêm Tyø-kheo naày, coù bao nhieâu vò coù ba minh, bao nhieâu vò laø caâu giaûi thoaùt, bao nhieâu vò laø tueä giaûi thoaùt? Hoûi: Toân giaû Xaù-lôïi-phaát coù bieát vieäc naày hay khoâng? Neáu ñaõ bieát thì vì sao coøn phaûi hoûi? Coøn neáu khoâng bieát thì sao laïi goïi laø ñaõ ñöôïc Ba-la-maät cuûa Thanh vaên? Ñaùp: Neân noùi raèng: Toân giaû Xaù-lôïi-phaát ñaõ bieát. Hoûi: Neáu ñaõ bieát thì vì sao coøn hoûi? Ñaùp: Vì töï coù bieát maø coá yù hoûi. Nhö trong Tyø-ni noùi: Phaät, Theá toân bieát maø vaãn coá hoûi. Laïi nöõa, Toân giaû Xaù-lôïi-phaát vì ñem laïi lôïi ích cho ngöôøi khaùc, neân hoûi: Maëc duø töï bieát, nhöng trong chuùng kia coù ngöôøi khoâng bieát, vì khoâng coù tính voâ uùy, neân khoâng theå hoûi Phaät. Toân giaû Xaù-lôïi- phaát ñaõ khoâng coù loãi nhö theá. Vì muoán ñem laïi lôïi ích cho ngöôøi khaùc, neân môùi hoûi. Laïi nöõa, vì muoán noùi veà töôùng chung ñeå coù söï khaùc nhau, neân môùi hoûi. Ñöùc Phaät vì naêm traêm Tyø-kheo noùi phaùp, sau khi nghe Phaät noùi xong, ñeàu ñöôïc quaû A-la-haùn, döùt boû höõu vò lai coù theå bieát ñöôïc yù Phaät. Chuùng sinh neáu coù theå chöùng ñaéc quaû A-la-haùn, döùt tröø Höõu vò lai, thì goïi laø baäc nhaát bieát yù cuûa Phaät. Toân giaû Xaù-lôïi-phaát suy nghó: Caùc vò Toân giaû naày tuy ñeàu chöùng ñaéc A-la-haùn, döùt tröø thaân ñôøi sau, nhöng khoâng bieát phaûi sieâng naêng vaän duïng phöông tieän gì? Vì muoán noùi veà

töôùng chung nhö theá, sao cho dò bieät neân môùi hoûi. Laïi nöõa, Phaät, Theá toân thì muoán cho naêm traêm Tyø-kheo ñeàu an truï trong quaû. Coøn Toân giaû Xaù-lôïi-phaát vì muoán cho ñaïo A-la-haùn kia coù söï khaùc nhau, neân môùi hoûi. Laïi nöõa, Phaät, Theá toân muoán cho naêm traêm Tyø-kheo cuøng truï trong giaûi thoaùt voâ vi, coøn Toân giaû Xaù-lôïi-phaát vì muoán cho söï giaûi thoaùt höõu vi coù söï khaùc nhau, neân môùi thöa hoûi Phaät. Laïi nöõa, vì muoán bieåu thò roõ kho baùu coâng ñöùc ñeå cho ñôøi ñöôïc bieát, neân môùi hoûi. Ví nhö kho taøng chaâu baùu bò choân laáp trong ñaát maø ña soá ngöôøi khoâng thaáy. Cuõng theá, do ñaát thieåu duïc, tri tuùc he laáp kho baùu coâng ñöùc, neân theá gian khoâng ai bieát. Laïi nöõa, vì muoán cho thí chuû sinh taâm tin töôûng, neân môùi hoûi. Coù caùc Ñaøn vieät, ñaõ cung caáp cho chuùng taêng caùc vaät duïng caàn thieát: nhö thöùc aên uoáng, y phuïc v.v, suoát trong boán thaùng haï. Vì muoán cho thí chuû ñöôïc bieát roõ veà coâng haïnh boá thí naày: Vaät duïng maø caùc vò ñaõ cuùng döôøng, ñaõ gaëp ñöôïc ruoäng phöôùc thanh tònh v.v... nhö theá, cho neân môùi hoûi. Laïi nöõa, vì phaùp cuûa ñeä töû tònh haïnh cuûa Toân giaû kia, phaùp ñeä töû laø neân hoûi, thaày neân ñaùp. Laïi nöõa, vì hieän baøy vieäc phaù boû taùnh kieâu maïn, ñeå caàu

phaùp saâu xa, neân môùi thöa hoûi. Laïi nöõa, vì phaù tröø ngöôøi coù ít söï hieåu bieát sinh taâm kieâu maïn khoâng öa hoûi, neân môùi thöa hoûi Phaät. Toân giaû Xaù-lôïi-phaát nghó raèng: taát caû trí tueä cuûa ta, goàm möôøi saùu phaàn, choã hieåu bieát cuûa ngöôøi ñôøi chæ coù moät phaàn, ta vaãn hoûi ngöôøi khaùc, huoáng chi caùc oâng chæ coù moät chuùt tri kieán maø khoâng hoûi hay sao? Laïi nöõa, vì muoán theå hieän phaùp nôi töï thaân khoâng coù caáu ueá, keo kieät. Neáu ngöôøi keo kieät veà phaùp, khi thaáy ngöôøi khaùc hoûi, cuõng coøn khoâng vui, huoáng chi laø töï hoûi. Laïi nöõa, vì muoán ngaên söï huûy baùng, neân môùi thöa hoûi. Caùc ngoaïi ñaïo, v.v... huûy baùng raèng: Sa-moân Cuø-ñaøm, ban ñeâm theo beân Öu-ba-ñeà-xaù, Caâu Luaät Ñaø ñeå thoï laõnh phaùp, ban ngaøy vì ñeä töû giaûng noùi. Neáu Toân giaû Xaù-lôïi-phaát chaép tay, ôû trong ñaïi chuùng thöa hoûi Phaät, thì söï huûy baùng cuûa ngoaïi ñaïo kia seõ chaám döùt ngay! Laïi nöõa, ñeä töû thuyeát giaûng phaùp thieän, vì muoán coù söï aán chöùng cuûa Nhö lai neân môùi hoûi. Ví nhö taát caû caùc thöù chieáu, bieåu cuûa Vöông gia

neáu khoâng coù daáu aán cuûa vua, thì moãi laàn ñi qua caùc beán caûng, quan aûi, nhaø chöùc traùch seõ khoâng tin duøng, neáu coù daáu aán cuûa vua thì ñeàu ñöôïc tin duøng, cuõng vaäy, Phaùp thieän do ñeä töû cuûa Phaät giaûng noùi, neáu khoâng ñöôïc Nhö lai aán chöùng, thì ñoái vôùi, boán chuùng seõ khoâng ñöôïc tín thoï, neáu ñöôïc Nhö lai aán chöùng thì di phaùp seõ ñöôïc boán chuùng tin duøng. Cho neân, vôùi phaùp thieän do ñeä töû Phaät giaûng noùi, vì muoán coù söï aán chöùng cuûa Nhö lai neân môùi thöa hoûi? Ñaùp: Neân noùi raèng: Coù A-la-haùn ba minh. Hoûi: Vì sao ôû ñaây khoâng noùi? Ñaùp: Vaên aáy neân noùi: Neáu laø A-la-haùn tueä giaûi thoaùt, caâu giaûi thoaùt laø A-la-haùn coù ba minh, ñeàu coù theå sinh khôûi hieän phaùp laïc. Laïi nöõa, ñaõ noùi ôû tröôùc trong phaàn nghóa ôû tröôùc, A-la-haùn coù ba minh, hoaëc laø tueä giaûi thoaùt, hoaëc laø caâu giaûi thoaùt. Neáu noùi veà tueä giaûi thoaùt neân bieát laø ñaõ noùi veà tueä giaûi thoaùt coù ba minh. Neáu noùi veà Caâu giaûi thoaùt, neân bieát laø ñaõ noùi veà Caâu giaûi thoaùt. Coù ba minh: Xöa coù hai Luaän sö: 1. Thôøi-Baø-La. 2. Cuø-sa Baït-Ma. Toân giaû Thôøi-Baø-La thì ca ngôïi thieân veà tueä, coøn Toân giaû Cuø-sa laïi khen nghieâng veà dieät Ñònh. Toân giaû Thôøi- Baø- La noùi raèng: Tueä vöôït hôn Ñònh dieät. Vì sao? Vì tueä coù theå taïo neân sôû duyeân, coøn Ñònh dieät thì khoâng coù sôû duyeân. Toân giaû Cuø-sa Baït Ma noùi: Ñònh dieät vöôït hôn tueä. Vì sao? Vì Ñònh dieät chæ baäc Thaùnh môùi coù, coøn tueä thì Thaùnh, phaøm ñeàu coù. Ngöôøi ca ngôïi tueä noùi: Neáu coù ba minh maø khoâng coù taùm giaûi thoaùt thì ñoù goïi laø ba minh. Neáu coù ba minh vaø taùm giaûi thoaùt, thì cuõng goïi laø ba minh. Coù taùm giaûi thoaùt maø khoâng coù ba minh, thì goïi laø Caâu giaûi thoaùt. Neáu coù moät minh, hai minh, thì goïi laø tueä giaûi thoaùt. Vì sao? Vì tueä vöôït hôn Ñònh dieät. Neáu ngöôøi ca ngôïi Ñònh dieät thì noùi raèng: Neáu coù taùm giaûi thoaùt maø khoâng coù ba minh, thì ñoù goïi laø Caâu giaûi thoaùt. Neáu coù taùm giaûi thoaùt vaø coù ba minh thì cuõng goïi laø Caâu giaûi thoaùt. Neáu coù ba minh maø khoâng coù taùm giaûi thoaùt, thì ñoù goïi laø ba minh. Neáu coù moät minh, hai minh, thì goïi laø tueä giaûi thoaùt. Vì sao? Vì Ñònh dieät vöôït hôn tueä. Hai thuyeát naày ñeàu hoaøi coâng, vì ñeàu voâ ích veà

vaên, voâ ích veà nghóa. Ba minh coù khi ñöôïc Ñònh dieät coù khi khoâng ñöôïc ñònh dieät. Neáu ñöôïc thì goïi laø ba minh Caâu giaûi thoaùt. Neáu khoâng ñöôïc, thì goïi laø ba

minh tueä giaûi thoaùt. Nay seõ noùi laïi veà Vò tri duïc tri caên, Tri caên, Tri dó caên: Vì sao goïi laø vò tri duïc tri caên? Ñaùp: Phaùp naøo chöa bieát, seõ bieát, chöa quyeát ñònh seõ quyeát ñònh, chöa döùt tröø seõ döùt tröø, do ñoù goïi laø vò tri Duïc tri caên. Hoûi: Neáu chöa bieát seõ bieát, chöa quyeát ñònh seõ quyeát ñònh, chöa döùt tröø seõ döùt tröø, goïi laø vò tri duïc tri caên. Thì khi khoå phaùp nhaãn sinh, quaùn saùt caùc khoå cuûa naêm aám coõi Duïc ñöôïc quyeát ñònh, sau sinh Khoå phaùp trí, cuõng quaùn saùt khoå naêm aám coõi Duïc ñöôïc quyeát ñònh. Luùc naày, ñöôïc goïi laø bieát khoå roài, laïi bieát khoå nöõa. Vì sao goïi laø vò tri duïc tri caên, maø khoâng goïi laø tri caên? Ñaùp: Vì khoå phaùp nhaãn môùi baét ñaàu quaùn khoå cuûa naêm aám coõi Duïc, khoâng goïi laø dó tri (ñaõ bieát), do khoå phaùp nhaãn ñöôïc goïi laø môùi bieát. Laïi nöõa, vì khoå phaùp nhaãn quaùn naêm aám coõi Duïc quyeát ñònh laø khoå, neân khoâng goïi laø trí. Khoå phaùp trí ñöôïc bieát, vì trí laø quyeát ñònh, khoâng do nhaãn. Laïi nöõa, neáu veà sau, laïi baát sinh ra ñaïo chöa bieát, muoán bieát, khoâng bò giaùc chöa bieát muoán bieát che laáp, khoâng do ñòa treân ñaém nhieãm ñòa döôùi, ñòa döôùi khoâng ñöôïc töï taïi, goïi laø Tri caên. Vì traùi vôùi Tri caên naày, neân goïi laø vò tri duïc tri caên. Vì sao goïi laø Tri caên? Ñaùp: Laø chöa bieát roài bieát, chöa quyeát ñònh roài quyeát ñònh, chöa döùt tröø thì döùt tröø. Hoûi: Neáu chöa bieát roài bieát, chöa quyeát ñònh roài quyeát ñònh, chöa döùt tröø roài döùt tröø maø goïi laø Tri caên, thì Ñaïo tyû nhaãn hieän ôû tröôùc, tröø töï theå vaø phaùp töông öng cuøng coù, phaàn tyû trí khaùc ñeàu ñöôïc quyeát ñònh. Veà sau, sinh Ñaïo tyû trí, ñoái vôùi phaùp töông öng cuøng coù kia, môùi ñöôïc quyeát ñònh, goïi laø Tri caên. Vì sao khoâng goïi laø vò tri duïc tri caên? Ñaùp: Vì phaùp sö nöôùc ngoaøi noùi: Saùt-na cuûa ñaïo tyû trí ñaàu tieân thuoäc taâm thöù möôøi saùu ñöôïc goïi laø kieán ñaïo. Hoûi: Trong ñaây khoâng noùi veà thuyeát aáy, maø noùi möôøi laêm taâm laø kieán ñaïo? Toân giaû taêng-giaø-baø-tu noùi raèng: Ñaïo tyû Nhaãn hieän ôû tröôùc, vò lai seõ coù ngöôøi tu voâ löôïng Ñaïo tyû Nhaãn. Ngöôøi tu vò lai aáy, coù theå ñoái vôùi phaùp töông öng cuøng coù vôùi saùt-na cuûa Ñaïo tyû nhaãn hieän taïi ñöôïc quyeát ñònh.

Khoâng neân noùi raèng. Vì sao? Vì ñaïo Vò lai khoâng duyeân vôùi coù choã taïo taùc. Hoûi: Neáu theá thì nghóa aáy ra sao? Ñaùp: Vì theo phaàn nhieàu: Ngöôøi ñöôïc quyeát ñònh thì nhieàu, keû chöa ñöôïc quyeát ñònh thì ít. Ñaõ ñöôïc quyeát ñònh cuõng nhö ñaïi ñòa, chöa ñöôïc quyeát ñònh nhö moät naém ñaát, Nuùi Tu-di so vôùi haït caûi, bieån caû so vôùi moät gioït nöôùc, duï con muoãi trong hö khoâng cuõng gioáng nhö theá. Laïi nöõa, ñòa kia, veà sau laïi khoâng coù ñaïo chöa bieát muoán bieát, laïi khoâng bò Giaùc cuûa chöa bieát muoán bieát che laáp, khoâng do ñòa treân ñaém nhieãm ñòa döôùi, khoâng coù chaúng ñöôïc töï taïi, cho neân khoâng goïi laø vò tri duïc tri caên. Vì sao goïi laø Tri dó caên? Ñaùp: Bieát roài, khoâng coøn bieát. Quyeát ñònh roài khoâng coøn quyeát ñònh, döùt tröø roài khoâng coøn döùt tröø, ñoù goïi laø Tri dó caên. Hoûi: Neáu bieát roài khoâng coøn bieát, quyeát ñònh roài khoâng

coøn quyeát ñònh, döùt töø roài, khoâng coøn döùt töø, ñöôïc goïi laø Tri dó caên, thì vì sao ôû trong ba phaùp bieát roài, ñöôïc rieâng goïi laø Phaät? Ñaùp: Khi Phaät môùi thaønh ñaïo, ñaõ giaùc ngoä taát caû phaùp, taïo ra phaùp quaùn töôùng rieâng, chöù chaúng phaûi quaùn töôùng chung. Thanh vaên, Bích- chi Phaät luùc môùi thaønh töïu ñaïo, giaùc ngoä taát caû phaùp, taïo phaùp quaùn töôùng chung, chaúng phaûi quaùn töôùng rieâng. Laïi nöõa, neáu trí töï bieát, bieát khaép, bieát quyeát ñònh, thì ñoù goïi laø Phaät. Trí cuûa Bích-chi Phaät tuy töï bieát, nhöng chaúng phaûi bieát khaép, bieát moät caùch quyeát ñònh. Trí Thanh vaên khoâng ñöôïc goïi laø töï bieát, vì chaúng phaûi bieát khaép, chaúng phaûi bieát moät caùch quyeát ñònh. Laïi nöõa, neáu duøng duyeân töï giaùc ngoä ñoái vôùi Nhaát thieát chuûng, vì duyeân vôùi töï giaùc thì goïi laø Phaät. Bích-chi Phaät duø duyeân vôùi töï giaùc, nhöng khoâng ñoái vôùi nhaát thieát chuûng. Thanh vaên thì khoâng duøng duyeân töï giaùc ñoái vôùi nhaát thieát chuûng. Laïi nöõa, neáu Trí hieän baøy khaép nôi söï nhaän bieát giaùc ngoä hieän baøy bieát khaép ñoái töôïng giaùc ngoä, haønh hieän höõu khaép nôi sôû duyeân, caên khaép nghóa caên, caûnh giôùi hieän höõu khaép caûnh giôùi, thì ñoù goïi laø Phaät. Thanh vaên, Bích-chi Phaät thì khoâng nhö theá. Laïi nöõa, neáu ñoái töôïng nghe khoâng nhö gaùnh naëng, thì goïi laø Phaät, Thanh vaên, Bích-chi Phaät thì khoâng nhö theá. Laïi nöõa, taäp khí khoâng neân thöïc haønh, nôi thaân naày ñaõ döùt haún töø, ñoù goïi laø Phaät. Thanh vaên, Bích-chi Phaät thì khoâng nhö theá. Laïi nöõa, ñoái vôùi soâng möôøi hai nhaân duyeân raát saâu coù theå xuoáng

taän ñaùy thì ñoù goïi laø Phaät. Thanh vaên, Bích-chi Phaät thì khoâng nhö theá. Nhö ba con thuù loäi qua soâng: Thoû, ngöïa, voi. Thoû chaïy nhaûy laêng xaêng roài môùi loäi qua, ngöïa hoaëc laën saùt ñaùy soâng, hoaëc khoâng maø loäi qua. Höông töôïng luùc naøo chaân cuõng ñaïp saùt ñaùy soâng taän ñaùy maø loäi qua. Nhö thoû loäi qua soâng, Thanh vaên loäi qua soâng nhaân duyeân cuõng gioáng nhö theá. Nhö ngöïa loäi qua soâng, Bích-chi Phaät loäi qua soâng nhaân duyeân, cuõng gioáng nhö theá. Nhö Höông töôïng loäi qua soâng, Phaät loäi qua soâng nhaân duyeân cuõng gioáng nhö vaäy. Laïi nöõa, neáu döùt haún hai thöù voâ tri laø Nhieãm oâ, khoâng nhieãm oâ, ñoù goïi laø Phaät. Thanh vaên, Bích-chi Phaät duø döùt boû voâ tri nhieãm oâ, nhöng chaúng theå döùt töø voâ tri khoâng nhieãm oâ. Laïi nöõa, neáu döùt haún töø hai thöù nghi: Nghi ngöôøi laø khuùc caây vaø nghi taùnh cuûa Söû, ñoù goïi laø Phaät. Thanh vaên, Bích-chi Phaät tuy döùt töø nghi thöù hai, nhöng khoâng döùt töø nghi thöù nhaát. Laïi nöõa, khi Phaät chöùng ñöôïc taän trí, ñoái vôùi hai chöôùng, taâm ñöôïc giaûi thoaùt, nghóa laø phieàn naõo chöôùng, giaûi thoaùt chöôùng. Ñoù goïi laø Phaät. Laïi nöõa, neáu choã nöông döïa, choã nöông döïa ñöôïc ñaày ñuû, ñoù goïi laø Phaät. Laïi nöõa, neáu naêng y, sôû y ñaày ñuû thì ñoù goïi laø Phaät. Hoaëc coù ngöôøi, choã nöông döïa ñaày ñuû, naêng nöông döïa, khoâng ñaày ñuû, nhö Chuyeån luaân Thaùnh vöông, hoaëc naêng nöông döïa ñaày ñuû, ñoái töïôïng nöông döïa khoâng ñaày ñuû, nhö Bích-chi Phaät. Phaät, Theá toân, thì caû hai naêng nöông döïa, choã nöông döïa, ñeàu ñaày ñuû. Nhö choã nöông döïa, choã nöông döïa, vaät trong ñoà ñöïng, ñoà ñöïng, neân bieát cuõng gioáng nhö theá. Laïi nöõa, neáu ñaày ñuû ba vieäc, thì goïi laø Phaät: 1. Saéc. 2. Doøng hoï. 3. Ngoân ngöõ. Laïi nöõa, neáu ba

vieäc ñaày ñuû, thì goïi laø Phaät: 1. Theä nguyeän ñaày ñuû, 2. Coâng quaû ñaày ñuû, 3. Choã thöa hoûi ñaày ñuû. Laïi nöõa, neáu coù ba phaùp khoâng hoä trì, coù ba Nieäm xöù khoâng chung, thì goïi laø Phaät. Laïi nöõa, neáu lôøi noùi khoâng coù hai, coù vaø khoâng ñeàu noùi choã noùi khoâng coù loãi laàm, ñoù goïi laø Phaät. Laïi nöõa, neáu kheùo nhaän bieát veà nhaân, kheùo nhaän bieát veà thôøi gian, kheùo nhaän bieát veà hình töôùng, kheùo nhaän bieát veà vieäc vì ngöôøi khaùc

giaûng noùi phaùp, ñoù goïi laø Phaät. Laïi nöõa, neáu coù boán thöù trí: 1. Trí voâ uùy. 2. Trí khoâng chaáp tröôùc. 3. Trí khoâng coù thieáu soùt, sai laàm. 4. Trí khoâng lui suït. Ñoù goïi laø Phaät. Laïi nöõa, neáu bieát caùc thöù nhaân, bieát caùc thöù quaû, bieát caùc thöù taùnh, bieát caùc thöù phaùp ñoái trò, ñoù goïi laø Phaät. Laïi nöõa, neáu ñoái vôùi taùm phaùp theá gian, ñöôïc giaûi thoaùt, ñöùc cuûa ngöôøi ñoù khoâng ai coù theå saùnh cuøng, coù theå cöùu hoä taát caû moïi thöù aùch naïn, ñoù goïi laø Phaät. Laïi nöõa, neáu ñöôïc möôøi taùm phaùp baát coäng, möôøi löïc, boán voâ sôû uùy, ñaïi bi, ba nieäm xöù baát coäng, thì ñoù goïi laø Phaät. Laïi nöõa, neáu taâm ñaïi bi saâu xa, vi teá, cuøng khaép taát caû moïi nôi, ñoái vôùi taát caû chuùng sinh, khoâng coù taâm oaùn gheùt. Saâu xa, nghóa laø chöùa nhoùm coâng ñöùc töø ba A-taêng-kyø kieáp. Vi teá: Cöùu giuùp ba khoå cuûa chuùng sinh. Khaép taát caû moïi nôi: Duyeân nôi chuùng sinh ba coõi. Ñoái vôùi taát caû chuùng sinh khoâng coù oaùn gheùt: Nghóa laø ñoái vôùi keû oaùn ngöôøi thaân ñeàu bình ñaúng khoâng khaùc. Vì nhöõng söï nhö theá v.v... ôû trong ba phaùp ñaõ bieát, noùi rieâng laø Phaät. Hoûi: Vì sao maét, tai, muõi, löôõi, thaân trong saéc aám, ñöôïc laäp laø caên? Coøn saéc, thanh, höông, vò, xuùc khoâng laäp laø caên? Ñaùp: Vì khoâng coù töôùng caên neân khoâng laäp caên. Laïi nöõa, neáu laø noäi nhaäp thì laäp caên. Ngoaïi nhaäp neân khoâng laäp caên. Laïi nöõa, neáu laøm choã nöông döïa thì laäp caên. Neáu laøm sôû duyeân, thì khoâng laäp caên. Laïi nöõa, neáu laø soá chuùng sinh, thì ñöôïc laäp laø caên. Neáu hoaëc laø ñuùng, hoaëc laø sai, thì khoâng laäp laø caên. Laïi nöõa, neáu ôû trong töï thaân, thì laäp caên. Neáu khoâng nhaát ñònh thì khoâng laäp caên. Laïi nöõa, neáu laø choã duøng cuûa mình, thì laäp laø caên, khoâng nhaát ñònh thì khoâng laäp caên. Laïi nöõa, khoâng chung thì laäp caên, chung thì khoâng laäp caên. Hoûi: Laïc thoï trong thoï aám, ñöôïc laäp hai caên, khoå thoï laäp hai caên, vì sao baát khoå baát laïc thoï laïi chæ laäp moät caên?

Ñaùp: Leõ ra noùi laø hai caên maø khoâng noùi, neân bieát, thuyeát naày chöa troïn veïn. Laïi nöõa, vì muoán bieåu hieän ñuû caùc thöù thuyeát, ñuû caùc thöù vaên, cho ñeán noùi roäng. Laïi nöõa, vì muoán bieåu hieän hai moân, hai ñöôøng, cho ñeán noùi roäng Laïi nöõa, laïc thoï, hoaëc coù ngöôøi thoâng minh, hoaëc coù ngöôøi khoâng thoâng minh. Hoaëc coù ngöôøi noùng naûy, hoaëc coù keû khoâng noùng voäi. Khoå thoï cuõng theá. Trong laïc thoï, neáu ngöôøi khoâng thoâng minh, khoâng noùng voäi, thì laäp Laïc caên. Neáu ngöôøi thoâng minh noùng voäi, thì laäp Hyû caên, khoå thoï cuõng theá. Baát khoå baát laïc thoï, khoâng thoâng minh, khoâng noùng voäi neân laäp moät caên. Laïi nöõa, laïc thoï, choã taùc ñoäng cuûa laïc caên khaùc, choã taùc ñoäng cuûa hyû caên khaùc, khoå thoï cuõng theá. Choã taùc ñoäng cuûa baát khoå, baát laïc thoï thì khoâng khaùc. Laïi nöõa, vì laø phaùp töông ñoái,

neân laïc thoï ñoái vôùi khoå thoï, khoå thoï ñoái laïc thoï. Baát khoå baát laïc thoï, vì khoâng coù töông ñoái neân laäp moät caên. Hoûi: Vì sao töôûng aám khoâng ñöôïc laäp caên? Ñaùp: Vì khoâng laäp caên ôû phaùp nhieàu. Hoûi: Vì sao chæ hoûi veà töôûng? Sôû dó chæ hoûi veà töôûng, vì saéc aám, haønh aám phaàn ít thì laäp caên, phaàn ít khoâng laäp caên. Thoï aám, thöùc aám ñeàu laäp caên, töôûng aám thì ñeàu khoâng laäp caên, phaàn ít cuûa khoâng laäp caên. Cho neân hoûi veà Töôûng aám. Vì sao khoâng laäp caên? Ñaùp: Vì khoâng coù töôùng caên, neân khoâng laäp caên. Laïi nöõa, caên laø do söùc cuûa mình, coâng duïng cuûa mình maø laäp. Coøn töôûng laø do söùc cuûa ngöôøi, coâng duïng cuûa ngöôøi, neân khoâng laäp. Nhö ngöôøi laøm thueâ, ngöôøi khaùc coù baûo thì laøm, khoâng baûo thì khoâng laøm. Neáu thoï coù söï nhaän bieát, tö coù ñoái töôïng tö duy, thöùc coù choã nhaän thöùc thì sau ñoù, töôûng môùi coù sôû nghó töôûng. Laïi nöõa, vì bò caùi khaùc che laáp neân töôûng thieän bò tueä che laáp. Nhö ngöôøi töôûng nhôù khoâng queân, theá gian noùi ngöôøi naày laø ngöôøi trí tueä. Töôûng baát thieän bò söï ñieân ñaûo che laáp, nhö voâ thöôøng töôûng thöôøng laø ñieân ñaûo. Toân giaû Hoøa-tu-maät noùi: Vì sao töôûng khoâng ñöôïc laäp laø caên? Ñaùp: Vì nghóa oai theá laø nghóa caên, oai theá cuûa töôûng ít. Hoûi: Töôûng cuõng coù oai theá. Nhö noùi: Taát caû phaùp höõu vì ñeàu xoay

vaàn coù oai theá. Phaùp voâ vi ñoái vôùi phaùp höõu vi cuõng coù oai theá. Laïi nöõa, caên coù theå döùt tröø phieàn naõo, coøn töôùng thì khoâng theå döùt tröø. Hoûi: Töôùng cuõng coù theå döùt tröø phieàn naõo, nhö noùi: Tyø-kheo tu haønh roäng khaép töôûng voâ thöôøng döùt tröø taát caû aùi coõi duïc, aùi ôû coõi Saéc, coõi Voâ saéc. Toân giaû Phaät-ñaø-ñeà-baø noùi: Töôûng nhaän laáy töôûng phaân bieät. Theå cuûa söï phaân bieät chæ nhaän laáy töôûng, tröø caûnh giôùi, haønh cuûa soá phaùp ñaõ töôûng, sau ñoù, nhaän laáy töôûng ñeå phaân bieät. Hoûi: Vì sao phieàn naõo khoâng ñöôïc laäp caên? Ñaùp: Vì phieàn naõo khoâng coù töôùng caên, neân khoâng laäp caên. Laïi nöõa, nghóa oai theá laø nghóa caên. Vì oai theá cuûa phieàn naõo ít, neân khoâng ñöôïc laäp caên. Hoûi: Phieàn naõo coù theå chìm ñaém trong sinh töû, xa lìa Nieát-baøn, laøm hoaïi caùc phaùp thieän, sao laïi noùi phieàn naõo coù ít oai theá? Ñaùp: Vì phieàn naõo laø phaùp thaáp keùm ñaùng quôû traùch, neân noùi laø ít oai theá. Hoûi: Neáu vaäy thì vì sao thoï nhieãm oâ laïi ñöôïc laäp laø caên? Ñaùp: Thoï coù oai theá ñoái vôùi phieàn naõo, coøn oai theá cuûa phieàn naõo ít, gioáng nhö lính giöõ nguïc, duø choã ôû thaáp, nhöng cuõng qua laïi, giao tieáp vôùi ngöôøi sang troïng. Caùc lính nguïc giöõ cöûa, duø ñaõ gaây khoå böùc ñoái vôùi nhieàu ngöôøi, nhöng khoâng coù oai theá, cuõng khoâng ñöôïc giao tieáp qua laïi vôùi ngöôøi cao sang quyù. Phieàn naõo kia cuõng gioáng nhö theá. Toân giaû taêng-giaø-baø-tu noùi: Neáu phaùp coù duïc, trong thaân voâ duïc coù theå ñöôïc, neân laäp laø caên. Vì phieàn naõo chæ coù trong thaân duïc coù theå ñöôïc, neân khoâng laäp caên. Neáu noùi nhö theá, thì öu caên, tri dó caên seõ khoâng nhö theá. Vì sao? Vì öu caên chæ coù trong thaân ngöôøi coõi Duïc coù theå ñöôïc. Tri dó caên chæ ôû trong thaân cuûa ngöôøi khoâng duïc, coù theå ñöôïc. Cho neân, nhö thuyeát tröôùc ñaõ noùi laø toát. Hoûi: Vì sao thoï laø thieän, nhieãm oâ, voâ kyù khoâng aån moät, ñöôïc laäp caên.

tueä chæ laø thieän, laäp caên, coøn phaàn nhieãm oâ, voâ kyù khoâng aån moät thì khoâng laäp caên? Ñaùp: Thoï, coù theá, duïng vöôït hôn trong phaàn phieàn naõo neân thieän, nhieãm oâ, voâ kyù khoâng aån moät ñeàu laäp caên. tueä coù theá duïng vöôït hôn ôû trong phaùp xuaát ly. Tueä thieän coù theå taêng ích cho phaùp xuaát ly, tueä nhieãm oâ coù theå döùt boû phaùp xuaát ly. tueä voâ kyù khoâng aån moät thì khoâng coù choã taêng ích ñoái vôùi phaùp xuaát ly.

Hoûi: Ñeàu laø haønh aám baát töông öng. Maïng caên ñöôïc laäp caên. Vì sao choã thoï thaân laïi khoâng ñöôïc laäp caên? Ñaùp: Vì khoâng coù töôùng caên, neân khoâng laäp laø caên. Laïi nöõa, maïng caên laø baùo, taát caû baùo ñeàu sinh ra töø nghieäp, do ñaáy maïng caên ñöôïc laäp caên. Choã thoï thaân khoâng nhaát ñònh, hoaëc coù khi laø y, hoaëc coù luùc laø baùo, cho neân khoâng laäp laø caên. Hoûi: Nghóa hôn heát laø nghóa caên. Nieát-baøn Dieät taän laø hôn trong taát caû phaùp höõu vi, voâ vi, vì sao khoâng laäp caên? Ñaùp: Ñaây laø choã cuøng taän roát raùo cuûa caên, neân khoâng laäp caên. Ví nhö choã roát raùo cuøng taän cuûa bình, aùo, khoâng goïi laø bình, aùo. Laïi nöõa, neáu phaùp chuyeån vaän ôû ñôøi, coù theå nhaän laáy quaû, coù theå coù choã taïo taùc, coù theå bieát caûnh giôùi, neân ñöôïc laäp caên. Vì Nieát-baøn dieät taän traùi vôùi phaùp naày, neân khoâng laäp caên. Laïi nöõa neáu phaùp laø sanh dieät coù nhaân thì töôùng höõu vi ñöôïc laëp caên, Nieát-baøn dieät taän traùi vôùi ôû ñaây neân khoâng laäp caên. Laïi nöõa, caên thuoäc veà nhaân, thuoäc veà duyeân, thöïc veà sôû taùc, cho neân laäp caên. Vì Nieát-baøn dieät taän traùi vôùi phaùp naày, neân khoâng laäp caên. Laïi nöõa, neáu phaùp laø naêng sinh sôû sinh, laø choã giaø cuûa giaø, laø choã tan hoaïi cuûa hoaïi thì laäp laø caên. Nieát-baøn dieät taän thì khoâng nhö vaäy. Laïi nöõa, caên ôû nôi aám, rôi vaøo theá gian, noái tieáp vôùi khoå, coù töôùng tröôùc, sau coù töôùng thöôïng, trung, haï, neân laäp laø caên. Nieát-baøn thì khoâng nhö theá. Laïi nöõa, noùi söï vöôït hôn heát, laø vöôït hôn ñoái vôùi phaùp höõu vi, neân laäp caên. Vì Nieát-baøn laø phaùp vöôït hôn heát trong caùc phaùp höõu vi, voâ vi, neân khoâng laäp caên.

Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.